

Vsem delavcem vevške Papirnice, njenim upokojencem in vsem ostalim bralcem našega glasila čestitamo ob dnevu republike, 29. novembru in jim želimo veliko delovnih uspehov!

Uredniški odbor in DPO

NAŠE DELO



PAPIRNICA VEVČE

LJUBLJANA, NOVEMBER 1980

ST. 11, LETO XX

Gospodarjenje je odvisno od našega sodelovanja, znanja in razumevanja procesov

EKONOMIJA kot nauk v gospodarstvu in gospodarjenju in kot ena izmed zelo pomembnih družboslovnih znanosti, s katero se v vsakdanjem življenju (gospodarjenje v OZD, nakupi v trgovinskih OZD, dnevno časopisje, novice na RTV...) srečuje prav vsak državljan, postaja še zlasti v zadnjem času najpogostejši predmet pogovora in kritike med ljudmi, kamen spotike, ob katerega se spotakne marsikdo, ne glede na izobrazbo, razgledanost, poznavanje ekonomske teorije in praktičnega gospodarskega in političnega stanja v naši državi, kajti politika po Leninovih besedah ni nič drugega kot skoncentriran izraz ekonomike. Če se ekonomski problemi zastrujejo, pride tudi do večje ali manjše politične nestabilnosti.

To svoje mnenje bom podprla s primerjavo zdravnikovega in ekonomistovega dela.

Ko si bolan, greš k zdravniku, ki ti predpiše zdravila. Jemlješ jih brez obotavljanja v pričakovanju, da ti zdravnik želi z njimi čimprejšnje okrevanje. Skupni imenovalec vseh ljudi pri obisku zdravnika je torej: skrb za lastno zdravje.

Pri gospodarskih boleznih in težavah pa ekonomisti še zdaleč nimajo enakovredne vloge zdravnikom na medicinskem področju, kajti s svojimi priporočili, predlogi in mnenja ter odločitvami o potrebnih ukrepih povzročajo različne posledice za razne gospodarske subjekte, udeležence blagovne proizvodnje; nosilci gospodarskih dogajanj smo namreč vsi udeleženci v gospodarskih (industrija, rudarstvo, kmetijstvo...) in negospodarskih (znanost, sistem izobraževanja, kultura...) dejavnostih.

Večkrat slišimo izjave, da so krivci za nezavidljiv položaj gospodarstva ravno ekonomisti, pri tem pa se sprašujem po analogiji, ali je krivec zdravnik, če se pacient ne ravna po njegovih navodilih zdravljenja, temveč terapijo (ne)zavedno omalovažuje in si s tem škoduje?

Pri zdravljenju ljudi nastopi tudi možnost, da je odločitev zdravnika o izbiri »pravilne terapije« napačna, zato je potrebno aktivno sodelovanje pacienta in zdravnika. Kolikor bolj pacient prezentira vzroke in indikatorje svoje bolezni zdravniku, toliko hitreje in lažje bo ta postavil pravilno diagnozo. Pogoji za zdravnikovo delovno sposobnost je seveda dobra strokovna podkovanost, nikakor pa ne velja zanemariti tudi aktivnega sodelovanja bolnika, ki se izraža v pravočasnem prihodu k zdravniku, v izčrpnem poročilu o simptomih bolezni in o ravnanju po zdravniških navodilih. S pravilno diagnozo bo zdravnik zavrl napredek bolezni in v daljšem roku tudi bolnika ozdravil.

S to analogijo želim povedati, da morajo pri zdravljenju naše ekonomije aktivno sodelovati vsi udeleženci ekonomskih dogajanj, ki lahko kakorkoli pripomorejo k razrešitvi problemov na različnih

nivojih. To terja torej povezovanje, študij in parmanentno izobraževanje vseh odločevalcev, samoupravljalcev in političnih funkcionarjev, da bodo čimprej seznanjeni s stanjem v bazi in z naprednimi znanstvenimi rešitvami posameznih problemov.

Z demokratičnim, neformalnim in naprednim razpravljanjem bi morali zagotoviti formalne obve-

zujoče sklepe. Šele tako bi dosegli disciplino pri uresničevanju sprejetih sklepov.

EKONOMIJA je zelo aktualno področje znanosti in prakse, ki ga je nemogoče uravnavati zgolj po ekonomskih zakonitostih, ki imajo v svojem bistvu, v globini, drugačno naravo, kot na površini dogajanja. Zato zahteva kakršnakoli kritika temeljito poznavanje

vseh družboslovnih in tehničnih fenomenov.

Torej je gospodarjenje odvisno od našega znanja in razumevanja gospodarskih procesov. Le tako bomo lahko podprli gospodarske ukrepe, jih upravičeno kritizirali ali celo zavrnili ter se tako aktivneje vključili v gospodarska dogajanja.

Manca



Ko je v začetku novembra zapadel prvi sneg, so se avtomobili premikali po parkirišču na Vevškem trgu le na »porivanje«. Morda pa se bo v bodoče le kdo spomnil, da bi bilo dobro parkirišče splužiti, samo kdo?

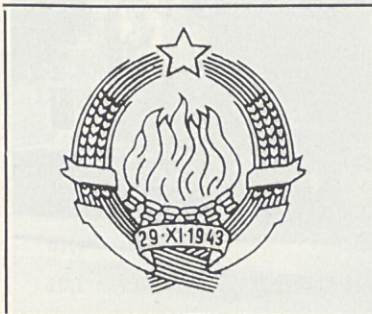
V prazničnih dneh nam ob spominih na junaško zgodovino jugoslovanskih narodov hitijo misli v prihodnosti, novim nalogam nasproti

Letos, 29. novembra praznuje naša Jugoslavija sedemintrideseti rojstni dan. To je dan, ko praznujemo svobodo, dan, ko praznujemo delavsko samoupravljanje, bratstvo med narodi, to je dan praznovanja neodvisnosti in samoodločanja.

Prvič slavimo rojstvo jugoslovanske skupnosti brez maršala Tita, vendar z mislijo, da smo vedno z njim, ki je izšel iz delavskega razreda in demokratičnega gibanja in katerega ime izgovarjajo ljudje vsega sveta z ljubeznijo in spoštovanjem. Tito nam je zapustil bogato dediščino, da bi jo mi ohranili in še bogatili; bogata bera te dediščine nam daje SVOBODO — kot življenje, MIR — kot srečo, SOCIALIZEM — kot pravico!

Še toliko bolj mora zato biti naš pogled usmerjen v prihod-

nost, v leto 1981 in v novo srednjeročno obdobje, ki se začne s prihodnjim letom in katerega



temelje postavljamo in prav sedaj dokončno oblikujemo.

Vso pozornost moramo nameniti delu in prizadevanjem, da bomo zaustavili neugodne družbeno-

ekonomske tokove s prepričanjem, da ne moremo živeti od danes do jutri, da mora naš pogled segati daleč naprej preko smelih načrtov v boljše delo. Le tako bomo lahko izpolnili obvezo do vseh tistih, ki so v trpljenju in krvi gradili in zgradili našo novo Jugoslavijo, le tako bomo šli po poti vsestransko stanovitnega družbenega in gospodarskega razvoja.

Zato naj bo tudi nam, vevškim papirničarjem, tako velik zgodovinski praznik, kot je DAN REPUBLIKE, ki ima za vse nas in za naše zanamce neizmeren pomen, spodbuda za resnično izpeljavo dogovorjene politike gospodarske stabilizacije, ki nam tudi zagotavlja trdnost in varnost demokratične, samoupravne, neuvrščene skupnosti jugoslovanskih narodov.

V. B.



V Polju se dela na sivo-opečni stavbi bližajo koncu; prav kmalu bomo bogatejši za novo pošto s telefonsko centralo, banko in tudi ljudje postave — poljska postaja milice bo dobila novo domovanje.

Gibanje proizvodnje v mesecu oktobru 1980

TOZD TEHNIČNI PAPIR

Proizvodnja:

	Doseženo		Indeks doseganja plana		
	X. 1980	φ I-X. 1980	Plan φ mes.	X. 1980	φ I-X. 1980
Papir skupaj ton:	3.022	2.898	2.713	111	107
— od tega klas. papir	1.706	1.638	1.428	119	115
— od tega premazani papir	1.316	1.270	1.285	102	98
Lesovina	407	358	333	122	108
El. energija	4.067	3.796	3.418	119	111

Izkoriščenje zmogljivosti papirnih strojev:

	X. 1980	φ I-X. 1980	φ 1979	plan 1980
II. PS	94,9	92,3	90,1	92,6
III. PS	97,0	92,5	84,1	92,1
IV. PS	97,0	92,2	91,4	92,6
Papirni stroji skupaj:	96,3	92,4	88,5	92,4
Izmet v %:				
papirni stroji	11,1	10,8	12,1	12,5
premazni stroj	17,2	21,5	22,9	

V mesecu oktobru je bila v TOZD TP dosežena nadpovprečno visoka neto proizvodnja papirja ter ostalih proizvodov. Bruto proizvodnja je bila, glede na ostale mesece letošnjega leta, celo rekordna, kar je posledica minimalnih zastojev na papirnih strojih, ki v celoti niso dosegli niti 4%.

Proizvodni program je bil kot običajno sestavljen iz specialnih vrst papirjev, kot so bankpost ter tapetni papirji, z ozirom na upadanje izvoza pa je bilo izdelanih manj izvoznih kvalitet, kot so kulerji ter ciklostil papirji. Iz istega razloga je bilo izdelanih tudi več premazanih papirjev za domače tržišče.

Tudi proizvodnja lesovine je bila z ozirom na programske zahteve v proizvodnji papirja nadpovprečno visoka.

TOZD GRAFIČNI PAPIR

Proizvodnja:

	Doseženo		Indeks doseganja plana		
	X. 1980	φ I-X. 1980	Plan φ mes.	X. 1980	φ I-X. 1980
Papir skupaj ton:	3.321	3.157	3.059	108,6	103,2
— od tega klasični	48	574	758	6,3	75,7
— od tega premazani	3.273	2.583	2.301	142,2	112,3

Izkoriščenje zmogljivosti V. PS:

	X. 1980	φ I-X. 1980	φ 1979	plan 1980
Stopnja v %	90,3	95,9	83,5	85,6
Izmet v %	20,5	18,5	18,7	19,4

Tudi neto proizvodnja v TOZD GP je bila nadpovprečno visoka, kljub povečanim zalogam nedovršene proizvodnje. Tudi v tej TOZD so imeli na višino proizvodnje največji vpliv nizki zastoji ter večje število obratnih dni, kar je razvidno iz znatno boljše izkoriščenosti papirnega stroja.

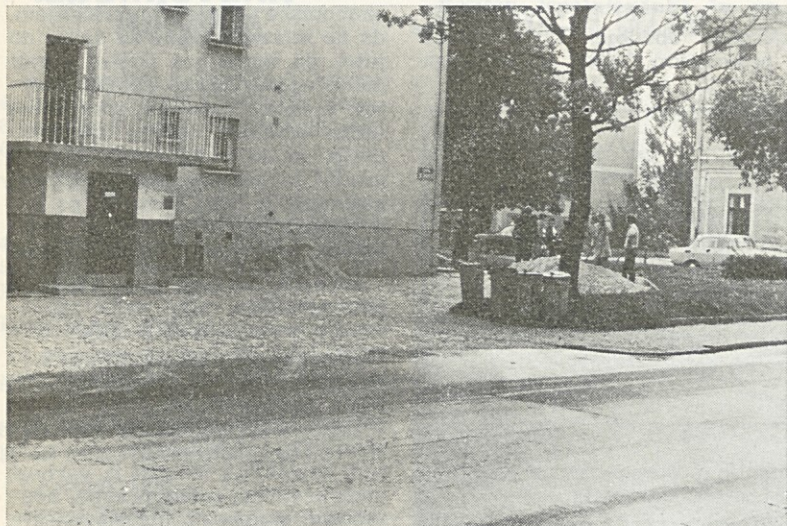
Proizvodni program je obsegel skoraj izključno premazane papirje, od le-teh pa največ rahlo premazane.

TOZD VETA

Proizvodnja:

	Doseženo		Indeks doseganja plana		
	X. 1980	φ I-X. 1980	Plan φ mes.	X. 1980	φ I-X. 1980
Tapete rolic	261.218	192.931	183.330	142,5	105,2
Lepilo zavitkov	41.300	30.113	12.500	330,4	240,9

Proizvodnja tapet je dosegla rekord zaradi izvoza tapet, ki je znašal preko 100.000 rolic. Na domačem trgu pa povpraševanje z ozirom na mrtvo zimsko sezono že upada.



Stanovaleci na Vevčah so se odločili in sami poprijeli za lopate ter poravnali kupe pripeljanega gramoza

AKTUALNA TEMA

Tudi v izvozu pričakujemo neugodne rezultate

Ker nam je znano, da je stanje na svetovnem tržišču papirja glede cen in povpraševanja porazno in da je za jugoslovanske ponudnike situacija še težja zato, ker kupci izkoriščajo našo težko devizno situacijo, smo vodjo izvoza tovarisa ROMANA SEVSKA naprosili za pojasnilo glede trenutne situacije izvoza in možnosti prodaje naših papirjev tujim kupcem.

Glede na to, da je Papirnica Vevče v devetih mesecih letošnjega leta izvoz močno povečala, smo sicer lahko zadovoljni, gotovo pa so bile pri tem tudi določene težave?

V devetih mesecih letošnjega leta smo prodali na tuja tržišča



Vodja izvoza Roman Sevshek, dipl. oec.

14.152 ton papirja ter 43.424 rolic tapet v skupni vrednosti 13.220.591 ameriških dolarjev ter smo s tem izvozom znatno presegli izvozne količine in vrednosti iz prejšnjih let. Izvoz je v primerjavi z istim obdobjem lanskega leta več kot podvojen; dosegli smo 120% nad vrednostjo v istem obdobju lanskega leta, lanski celotni izvoz pa smo v tem obdobju že prekorčili za 42%. Povečan izvoz je bil nujno potreben zaradi spremenjenega uvoznega režima, bil pa bi lahko še večji, če bi bili znani novi uvozni predpisi že na začetku leta. Le-ti pa so se, kot je znano, spreminjali skozi vse leto glede na zunanjetrgovinsko menjavo naše države. Temu primerno smo morali med letom korigirati naše plane, ker smo zelo odvisni od uvoza surovin, predvsem celuloze, saj smo jo letos uvozili že 60% od skupne nabavljene količine.

Vrednostno gledano gre povečanje izvoza tudi na račun boljše strukture prodanih papirjev. Delež premazanih papirjev, ki pa imajo tudi največjo ceno, se vsako leto povečuje ter je znašal v letošnjem letu že skoraj 40% vseh prodanih papirjev. Kljub določenim težavam smo uspeli zaradi konjunktne povečati prodajo iz našega TOZD Grafični papir, ki je znašala 5015 ton oz. 4,5 milijona dolarjev ter je znatno večja kot ves lanskeletni izvoz. Seveda pa odpade glavni delež v izvozu na TOZD Tehnični papir, ki izdeluje standardne izvozne kvalitete, kot so bankposti, ciklostili, kulerji, za katere je večje povpraševanje, ker je manj proizvajalcev le-teh. Iz TOZD Tehnični papir smo prodali 9100 ton papirjev v vrednosti preko 8,5 milijona dolarjev. Delež tapet je bil v tem obdobju relativno skromen, ker bo večji izvoz tapet realiziran šele v četrtem kvartalu s prodajo v Sovjetsko zvezo.

Regionalno gledano je naša prodaja usmerjena praktično na vsa tržišča sveta; preko 90%

vseh papirjev prodamo direktno sami. Zaradi ugodnejših stimulacij je bila prodaja v dežele v razvoju najbolj interesantna, pa tudi najtežja in najbolj komplicirana. V te dežele smo prodali 68%, v dežele Zahodne Evrope smo izvozili 31%, ostanek — 1% pa v dežele SEV.

Naše podjetje izvažajo konstantno v najmanj 35 držav; letos je bilo zabeleženo celo 43 držav. V nekatere države izvažamo večje količine, v nekaterih pa smo bolj simbolično zastopani. Med največjimi potrošniki naših papirjev so skoraj vsako leto na prvih mestih Iran, Zahodna Nemčija, Italija, Libanon, Indija, Egipt in Malezija.

Doseči takšen izvoz ni bilo lahko; delo je bilo in je še vezano na velike napore. Predvsem naj omenim prizadevnost celotnega oddelka, ki je v nespremenjeni sestavi uspel realizirati takšen izvoz, seveda na škodo določenih del, ki smo jih morali zato zane-mariti. Težave so bile v plasiranju kvalitet, ki niso bile vedno na nivoju drugih proizvajalcev. Bili so kupci, ki so kupili naš papir, pa ni ustrezal njihovim zahtevam, oziroma nismo napravili takega, kot je bil naročen. Te kupce smo izgubili, čeprav so bili to perspektivni kupci in prav take bi danes — ob recesiji še kako potrebovali. Še vedno obstaja miselnost, da naj bi se kupci prilagajali proizvajalcem, vendar je to popolnoma zgrešeno mišljenje. Dolgi dobavni roki bodisi zaradi programa izdelave, bodisi zaradi neustrezne kvalitete, ko je potrebno papir dodelovati ali kompletirati pošiljko, nam niso v čast in takšen odnos se nam slej ko prej maščuje. So primeri, ko kupci čakajo na pošiljko po več mesecev, kljub krajšemu potrjenemu roku, pri tem pa zamujamo ladje in roke akreditivov, da ne omenim, da zato tudi plačilo kasni. Pomanjkanje embalaže, slabo koordiniranje med proizvodnimi oddelki in programskim oddelkom pa tudi neodgovorno ravnanje posameznikov povzročajo neprestano težave in slabo voljo pri kupcih. Vse napake iz preteklosti se bodo odrazile v naslednjih mesecih, ko bo ponudba znatno večja od povpraševanja ter bo kupec izbral proizvajalca in to tistega, ki mu bo zagotovil najboljšo kvaliteto po najugodnejši ceni in seveda z najkrajšim dobavnim rokom.

Ne samo domače težave, tudi težave na svetovnem trgu so ovirale normalni plasma. Tu naj omenim predvsem politične razmere v posameznih državah, slabša plačilna sposobnost nekaterih kupcev, prezadolženost držav v razvoju, razni zunanjetrgovinski predpisi v nekaterih državah; vse to nas je prisililo k selekciji kupcev.

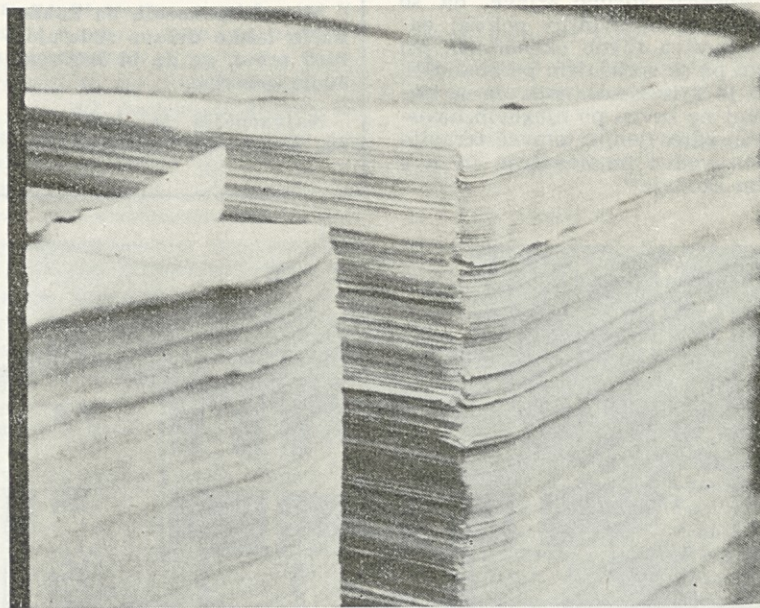
Iran je bil eden velikih kupcev našega papirja. Kakšno je bilo to tržišče in kakšna je usoda tega tržišča sedaj — glede na politično situacijo?

Resnično, Iran je bil vedno eden naših največjih odjemalcev papirja. Če gledamo naš izvoz v zadnjih devetih letih, lahko vidimo, da smo v Iran izvozili vsako leto od 20 do 30% celotnega izvoza. Količinsko gledano je bil letos ta izvoz tudi največji, saj smo v devetih mesecih prodali v Iran 4695 ton raznih papirjev v skupni vrednosti preko 4,4 milijona dolarjev, tj. 33% celotnega izvoza.

Prednost Irana je bila v letošnjem letu tudi smotrna, ker smo v tej državi dosegli največje cene, poleg tega pa je bil Iran tudi najbolj odprt za nakupe jugoslovanskih papirjev. Izkoristili smo namreč tudi bojkot Irana do zahodnoevropskih držav. Seveda pa ni bila samo naša delovna organizacija tista, ki je povečala izvoz v to državo; nasploh vsa jugoslovanska papirna industrija je težila k čimvečjemu izvozu v deželo ob Perzijskem zalivu. Po informacijah, ki jih je objavila Gospodarska zbornica Slovenije, znaša ves izvoz v Iran v devetih mesecih nekaj preko 17 milijonov dolarjev iz republike Slovenije, od tega je dobra četrtina izvoza Papirnice Vevče.

Trenutno poslovanje z Iranom stoji zaradi slabih komunikacij, pa tudi blaga ni možno odpremljati, ker pomorskega prevoza ni, kopenski pa je praktično zaradi vojnega stanja onemogočen. Riziko plačevanja s strani iranskih kupcev je sedaj zelo velik, ker so iranska devizna sredstva v posameznih državah blokirana. Kljub tej situaciji pa iranski kupci želijo nadaljevati z nakupi blaga v Jugoslaviji in v okviru Interesne skupnosti sekcije za Iran se vodijo razgovori o možnostih ponovnega izvoza v to državo.

(Nadaljevanje na 4. strani)



Firma HOMO Papier Muenchen, ki je eden naših največjih kupcev premazanih papirjev, je zopet reklamirala odpremo našega papirja kom. 8039/E 2. Prejemnik je dobavljeno blago fotografiral. Slika nazorno prikazuje, kako smo papir površno sortirali in ga odpremili. Firma nas opozarja, da s takimi odpremami izgubljam kupce v tujini. Vprašajmo se, ali tako pospešujemo naš nujno potreben izvoz? Naj se zamislijo tisti, ki so dopustili, da je tak papir zapustil našo proizvodnjo. Za tako malomarnost ni opravičila, posebno še danes, ko nam je vsak kupec in vsako naročilo še kako potrebno. In vendar to ni osamljen primer. Ne spomnimo pa se, da bi tovrstne malomarnosti delavska kontrola že kdaj obravnavala!?

Kljub povečani proizvodnji so finančni rezultati po devetih letošnjih mesecih slabši kot v polletju

Tretje trimesečje l. 1980 smo po vseh predvidevanjih kljub ugodnim proizvodnim rezultatom zaključili z znatno slabšim finančnim uspehom, kot l. polletje letošnjega leta.

Tako ugotavljamo porast proizvodnje v vseh proizvodnih TOZD, posebno v TOZD Veta, ki je v l. polletju zaostajala za planom 8 %, v 9. mesecih pa ga je presegla za 1 %.

Vzroki v zaostajanju dohodka so znani; to so znatno višje cene repromateriala iz uvoza ter energetskih virov, (tudi posledica devalvacije dinarja), prav tako pa tudi višje cene surovin domačih proizvajalcev, medtem ko so cene naših proizvodov ostale od aprila dalje nespremenjene. Teža podražitev surovin in njihov vpliv na doseganje dohodka se vidi v številkah, ki kažejo razlike med planskimi in dejanskimi cenami; zadnje tri mesece znaša ta razlika preko 20 milijonov na mesec, septembra celo 28 milijonov. Naše prodajne cene teh velikih podražitev ne morejo pokrivati.

Tendenca upadanja dohodka se

bo v naslednjem trimesečju še nadaljevala, ker je poleg dragih surovin prisotno tudi upadanje izvoza zaradi iransko-iraške vojne ter splošnega upadanja konjunktura na tujih tržiščih. Zmanjševanje izvoza pa bo povzročilo oz. že povzroča motnje pri oskrbi surovin iz uvoza. Delež izvoza je bil doslej v primerjavi z lanskim obdobjem izredno visok, saj smo 27 % celotne proizvodnje papirja izvozili, s čimer smo si doslej uspeli zagotoviti nemoteno oskrbo s surovinami. Sedaj pa se redna preskrba z glavnimi domačimi in tujimi surovinami zastruje in nam groze zastoji, ki bi imeli katastrofalne posledice za gospodarjenje.

Prognose glede stroškov v zadnjem četrtletju groze, da se bo dohodek, dosežen v prvem polletju, bistveno znižal. Porabljena sredstva se bodo povečevala mnogo hitreje kot ustvarjanje celotnega prihodka. To nam narekuje tudi radikalne mere za usklajitev osebnih dohodkov z rezultati ter z družbenim dogovorom o usmeritvi usmeritve razporejanja dohodka v letošnjem letu.

FINANČNI USPEH CELOTNE NAŠE DO V LETOŠNJEM TRICETRTLETJU:

Elementi	Doseženo 9 mes. 1980	1979	Plan 9 mes. 1980	Indeks 9 mes. 79 Plan = 100	Plan = 100
Celotni prihodek 000 din	1.488.109	1.097.946	1.357.249	136	110
Porabljena sredstva	1.092.863	797.946	1.037.310	137	135
Dohodek	395.186	300.000	319.939	132	124
Čisti dohodek	269.086	198.267	225.733	136	119
OD bruto	166.963	126.772	137.308	132	122
Ostane za sklade	92.306	64.088	79.728	144	116

Posamezne proizvodne TOZD pa so dosegle naslednje proizvodne in finančne rezultate:

TOZD TEHNIČNI PAPIR

Elementi	Doseženo 9 mes. 1980	1979	Plan 9 mes. 1980	Indeks 9 mes. 79 Plan = 100	Plan = 100
1. Proizvodnja:					
Papir skupaj ton:	25.955	24.647	24.414	105	106
— od tega klasični	14.677	12.060	12.855	122	114
— od tega premazani	11.278	12.587	11.561	90	98
Lesovina ton	3.173	2.752	3.000	115	106
El. energija Mwh	33.895	31.056	30.765	109	110
Para ton	297.089	283.214	204.054	105	98
2. Realizacija (eksterna):					
Papir skupaj v 000 din	631.184	460.722	592.130	137	107
— od tega izvoz v tonah	9.108	6.319	8.250	144	110
— od tega izvoz v 000 din	221.401	97.415	169.662	227	130
3. Stopnja izkoriščenosti papirnih ter premaznega stroja:					
Papirni stroji	92,5	88,2	92,4		
Premazni stroj	60,8	68,4	67,9 (v l. 1979)		
4. Izmet v %:					
Papirni stroji	10,8	12,0	12,5		
Premazni stroj	21,8	22,2	22,9 (v l. 1979)		
5. Finančni uspeh v 000 din:					
Celotni prihodek	828.145	590.557	802.226	140	103
Porabljena sredstva	632.187	479.050	645.112	132	98
Dohodek	195.957	111.507	157.115	176	125
Čisti dohodek	149.125	78.698	120.613	189	124
Bruto OD	85.800	66.114	71.287	130	120
Ostane za sklade	58.277	8.725	44.806	668	130

TOZD Tehnični papir je zaključil letošnje tričetrtletje uspešno tako glede proizvodnih kakor tudi finančnih rezultatov, čeprav je v primerjavi s l. polletjem opazno relativno upadanje dohodka ter temu primerno tudi čistega dohodka in skladov. Vzrok tega je omenjen že uvodoma; izreden porast cen reprodukcijskih materialov ter energije ob nespremenjenih prodajnih cenah na domačem trgu. Tako je celotni prihodek glede na plan porasel za 3 % — v l. polletju le za 1 %, porast dohodka po planu je znašal 25 %, v l. polletju pa kar 40 %.

Proizvodnja se je vsestransko dvignila tako v primerjavi z načrtovanjem, kakor tudi glede na

isto obdobje lanskega leta. Proizvedli smo 1300 ton več papirja, 170 ton več lesovine in 2800 Mwh el. energije več kot lani. Zasluga za uspehe so predvsem znižani zastoji ter zmanjšan izmet na papirnih strojih.

Tudi vrednost prodanega blaga je zaradi večje proizvodnje, nekoliko višjih prodajnih cen od meseca aprila dalje ter devalvacije znatno višja, vendar pa ni mogla pokriti naraščajočih proizvodnih stroškov. Tudi na področju izvoza smo dosegli izredne uspehe, saj smo izvozili v primerjavi z lanskim obdobjem 2800 ton papirjev več, oziroma 850 ton preko planskih predvidevanj.

TOZD GRAFIČNI PAPIR

Elementi	Doseženo 9 mes. 1980	1979	Plan 9 mes. 1980	Indeks 9 mes. 79 Plan = 100	Plan = 100
1. Proizvodnja:					
Papir skupaj ton:	28.247	25.858	27.531	109	103
— od tega klasični	4.032	11.857	900	34	448
— od tega premazani	24.215	14.001	26.631	173	91
2. Realizacija (eksterna):					
Papir v 000 din	683.768	509.599	647.920	134	106
— od tega izvoz ton	4.971	1.836	5.625	271	88
— od tega izvoz v 000 din	121.547	29.575	110.670	411	110
3. Stopnja izkoriščenosti V. PS					
	85,4	83,0	85,5		
4. Izmet v %					
	18,3	18,8	19,4		
5. Finančni uspeh v 000 din:					
Celotni prihodek	673.712	491.326	636.170	137	106
Porabljena sredstva	558.895	401.391	545.097	139	103
Dohodek	114.817	89.936	91.073	128	126
Čisti dohodek	42.627	34.424	31.073	124	137
Bruto OD	25.548	19.302	20.849	132	123
Ostane za sklade	15.579	14.006	8.877	111	175

Zaradi slabših prodajnih možnosti v letošnjem letu proizvodnja tapet zaostaja za lanskega, proizvodnja lepila pa se je zaradi velikega povpraševanja podvojila, tako da je bil izpad celotnega prihodka tapet skoraj nadoknaden s prodajo lepila. Omeniti je potrebno, da so prodajne cene tapet in lepila ostale na lanski ravni, kajti spreminjamo jih šele ob novi kolekciji tapet. Iz tega sledi tudi znižanje dohodka, čistega dohodka in skladov v primerjavi z lanskim letom, kljub vsemu pa je proizvodnja tapet še vedno akumulativnejša od proizvodnje papirja.

Kljub mrtvi prodajni sezoni do konca leta pričakujemo — glede na predviden izvoz tapet v Sovjetsko zvezo, da bo proizvodnja teh ostala v mejah zastavljene načrta.

Milena Avbelj



Na Vevški cesti pred upravno stavbo papirnice parkiranje ni dovoljeno, a kaj pomaga, ko tega vozniki kamionov, ki pridejo po papir, največkrat ne upoštevajo. Očitno se ne zavedajo, da s tem zelo zmanjšujejo preglednost na cesti in tako povečujejo možnost nesreč

Tudi TOZD Grafični papir je dosegel lepe proizvodne rezultate, finančni uspeh pa je manj ugoden, še posebno v primerjavi z uspehom v l. polletju. Rast proizvodnje je bila na enakem nivoju, rast dohodka pa je bila relativno kar za polovico nižja od rasti v l. polletju. Glavni razlogi za to so pač višje cene repromateriala in energije ter nasploh visoka poraba osnovnih surovin, ki delno izvira iz netočnega evidentiranja porabe po posameznih TOZD. V naslednjem trimesečju pričakujemo še nadalje upadanje dohodka, kolikor ne bomo dosegli višjih prodajnih cen, saj proizvodni stroški še vedno naraščajo.

Proizvodnja se je glede na isto lansko obdobje povečala za 2400 ton oz. 9 % in glede na plan za 3 %. Dosežena je bila predvsem z znižanjem zastojev in izmeta ter zaradi ugodnejšega proizvodnega programa. Izdelovali smo v največji meri premazane papirje, ki pa običajno povzročajo manj težav v proizvodnji. Višja proizvodnja, boljši asortiment papirjev ter višje prodajne cene se odražajo tudi na vrednosti prodanega blaga, ki je kar za 34 % večja od lanske. Prav tako smo zabeležili lepe uspehe na področju izvoza, ki je bil nekajkrat višji od lanskega.

Pripis urednice:

4. novembra je bila v naši delovni organizaciji organizirana okrogla miza s temo: Gospodarjenje v papirni in grafični industriji v devetih mesecih letošnjega leta v okviru občine Ljubljana Moste-Polje. Pogovor za okroglo mizo je vodil sekretar Republiškega odbora delavcev papirne, celulozne, grafične, založniške in časopisno-informativne dejavnosti tov. Milan Deisinger, udeležili pa so se ga predsedniki delavskih svetov in osnovnih organizacij sindikata ter vodje TOZD iz Papirnice Vevče, tiskarne Jože Moškrič in iz Šolskega centra tiska in papirja.

Ali bomo žejni po letu 2000?

Čeprav ima Zemlja veliko vodnih zalog, je potrošnja vode v sodobni, industrializirani družbi tolikšna, da zbuja zaskrbljenost. Strokovnjaki Unesca že opozarjajo na nevarnost pomanjkanja te osnovne dobrine, v širokem obsegu pa se lotevajo reševanja problemov razumnega gospodarjenja z vodo v okviru mednarodnega hidrološkega desetletja.

Naš planet imenujemo Zemlja, vendar bi bilo bolj prav, če bi ga imenovali Ocean. Kopnine je namreč samo 3/10, ostalih 7/10 površine Zemlje pokriva vodovje, od tega pa je kar 96,5 % prostornine vseh voda v oceanih.

VARČUJ TOREJ S PITNO VODO!

TOZD VETA

Elementi	Doseženo 9 mes. 1980	1979	Plan 9 mes. 1980	Indeks 9 mes. 79 Plan = 100	Plan = 100
1. Proizvodnja:					
Tapete rolic	1.668.080	1.784.505	1.650.000	94	101
Lepilo zavrtkov	259.830	124.060	112.500	209	231
2. Realizacija (eksterna):					
Tapete in lepilo v 000 din	109.093	110.628	102.003	99	107
3. Izkoriščenost zmogljivosti tapetnih strojev v %:					
	50,7	61,4	52,1		
4. Izmet v %:					
	9,5	10,1	10,2 (v l. 1979)		
5. Finančni uspeh:					
Celotni prihodek	106.120	100.379	98.588	106	108
Porabljena sredstva	75.765	55.478	69.302	137	109
Dohodek	30.355	44.901	29.286	68	104
Čisti dohodek	20.500	31.999	23.389	64	88
Bruto OD	9.722	7.764	8.741	125	111
Ostane za sklade	10.209	22.408	13.092	46	78

Pobuda družbenega pravobranilca samoupravljanja Ljubljana

Družbeni pravobranilec samoupravljanja Ljubljana je poslal delavskemu svetu delovne organizacije Papirnice Vevče pobudo, »da v ustreznem postopku ponovno preizkusi, sprejme, dopolni in spremeni ter zagotovi realizacijo določil samoupravnih splošnih aktov in tako zagotovi pogoje za odločanje delavcev v TOZD in DSSS o delu in poslovanju v DO Papirnica Vevče.«

Ta pobuda, ki je bila dostavljena 3. novembra 1980 tudi delavskim svetom TOZD in DSSS ter družbenopolitičnim organizacijam v delovni organizaciji in v občinski skupščini Moste-Polje, obsega 6 točk. V pobudi in obrazložitvi se ugotavlja, da mnogi samoupravni akti niso usklajeni z zakonom o združenem delu ali z drugimi zakoni.

Velik del nepravilnosti izvira s področja svobodne menjave dela med DSSS in temeljnimi organizacijami, s

področja nagrajevanj in drugod.

V pobudi so tudi ugotovitve, da so nekatera posamezna določila v samoupravnih splošnih aktih v nasprotju z ZZZ.

Delavskemu svetu je naročeno, naj o pobudi družbenega pravobranilca samoupravljanja razpravlja v roku 30 dni ter sprejme program in rokovnik za pričetek postopkov za realizacijo posameznih predlogov družbenega pravobranilca ter druge odločitve, navedene v pobudi.

V zvezi s tem bo potrebno angažirati tudi komisijo delavskega sveta za uveljavljanje ZZZ ter druge komisije in sindikat, da bi dobili realne predloge glede odstranitve nepravilnosti in motenj, ki so v pobudi omenjene.

O poteku te obravnave bomo poročali tudi v našem glasilu, v internih informacijah in preko zapisnikov.

V. B.

Dogovorili smo se takole

V najpomembnejše zakone, s katerimi urejamo zunanjetrgovinsko menjavo, smo zapisali, naj to dejavnost samoupravno vodi in uravnava združeno delo. Delavci v temeljnih in drugih organizacijah imajo po teh zakonih pravico suvereno razpolagati z ustvarjenimi devizami. Ostalim pa je dana možnost, da si potrebne devize pridobijo s sporazumevanjem od onih, ki jih ustvarjajo več kot jih sami potrebujejo, ali pa so jim končni izvozniki dolžni priznati ustrezní delež od izvoza, ker je v izvoznem artiklu vgrajen tudi njihov proizvod.

Uredili smo tudi celotno organizacijo in postopke, kako naj v Samoupravni interesni skupnosti za ekonomske odnose s tujino združeno delo načrtno, preudarno in demokratično ureja to važno gospodarsko dejavnost.

Na prvi pogled so videti načela in organizacija kar v redu. Zakaj potem toliko pretresov v tem letu? Verjetno predvsem zaradi naše že prislovitvene neodgovornosti za izvrševanje prevzetih obveznosti.

Delamo pa takole

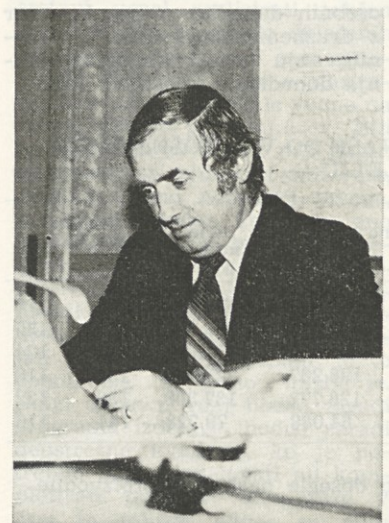
Gospodarstvu je bila v tem letu naložena zahtevna naloga: občutno povečati izvoz ter zmanjšati uvoz, da bi tako dosegli znižanja.

nje zunanjetrgovinskega primanjkljaja.

Ob sestavljanju načrta za zunanjetrgovinsko menjavo za leto 1980 (rok za oddajo je bil določen za 15. september 1979, za mudnike in »pozabljivce« pa je SISEOT opominjal še oktobra in celo decembra) so mnogi vzeli izvozne obveze in uvozna odrekovanja preveč zlahka. Pravice za uvoz so bile s temi načrti omejene na 95% od doseženih prilivov.

Izkazalo pa se je, da ne SISEOT ne Narodna banka ne razpolagata s točnimi podatki o že prevzetih uvoznih obremenitvah (predvsem za opremo), tako da se je moral že v začetku februarja vmešati zvezni izvršni svet, da bi z ustavitvijo uvoza dosegel spoštovanje začrtane dinamike uvoza v prvem četrtletju.

V aprilu je sledil »zeleni zmaj« — z njim je SISEOT potencialnim izvoznikom izračunal (na podlagi podatkov iz preteklih let in planiranega izvoza) dopustno mejo prijavljanja uvoza v II.



Marjan Kopecky, oec., vodja uvoznega oddelka

četrtletju. Ta izračun je veljal le do 13. maja, ko je skupščina SISEOT sprejela sklep o ponovnem znižanju odstotka deviz, katere lahko delovne organizacije uporabljajo za uvoz in sicer na 80%. Strokovna služba SISEOT je zagotavljala, da bo takšno odrekovanje dovolj, da bo z njimi dosežen zastavljeni cilj o zmanjšanju deviznega deficita. Gospodarstvo je že takrat terjalo ureditev razmer za daljše obdobje, a brez uspeha.

Tudi v času dopustov nam z uvozno kalvarijo ni bilo prizanešeno. Kasno sprejeta projekcija zunanjetrgovinske menjave in z njo določene obveze vsake republike pa tudi pregled izvrševanja prevzetih obveznosti so v avgustu ponovno terjali intervencijo vlade. V Narodni banki ni bilo mogoče po normalni poti prijaviti nobenega uvoznega posla v času od 2. avgusta do 5. septembra.

Skupščina SISEOT je 3. septembra ponovno zmanjšala možnost razpolaganja z doseženimi deviznimi prilivi in sicer v večini gospodarskih panog na samo 60%.

Celo tako drastično odločitev je marsikdo sprejel navdušeno v upanju, da bo posled le mogoče kolikor toliko gospodarno ravnati in v tako omejenih razmerah ustrezno razporediti težko prislužene devize za nabavo vsaj najbolj potrebnih materialov iz uvoza.

Za tak dolg uvod, v katerem sem prikazal organizacijo zunanjetrgovinskih subjektov, združenih v SISEOT in potek dogajanj v tem letu, sem se odločil zato, da bi sleherni bralec lahko spoznal velik razkorak med proglašeni načeli in vsakdanjo prakso. Tako neskladje pa se nadaljuje in stopnjuje.

Zdaj se zavedamo resnosti položaja

Trdno sem prepričan, da je vsak delavec ali organizacija, ki

ima kakorkoli opravka z mednarodno menjavo, lahko dojela, da gre tokrat zares, da je treba z zavestno, načrtovano aktivnostjo izvršiti postavljene naloge.

Zdi se mi, da pomenijo ukrepi zvezne administracije, ki z ustreznimi navodili Narodni banki onemogočajo normalno poslovanje vsem po vrsti, torej tudi tistim, ki svoje prevzete obveze točno izpolnjujejo, nezaupnico dogovorjenemu samoupravnemu vodenju zunanjetrgovinske menjave. Vlada in njeni organi predpisujejo še naprej ukrepe, ki so skregani z zdravjo pametjo, obenem pa odrekajo neposrednim proizvajalcem sposobnost treznega, pametnega odločanja o uporabi že tako hudo »okleščenih« deviz.

Zakaj tako hude besede?

Dokazov za težke obsodbe resne manjka:

● Ob vsakem zastoju v Narodni banki je delovala »reševalna« skupina, ki je ogroženim podjetjem omogočila uvoz zahtevanih materialov. Upravičenost takih sklepov ni bila predočena kvalificirani javnosti — skupščini SISEOT.

● Vsak zastoj v Narodni banki je bil naknadno »pokrit« s sklepom skupščine SISEOT o znižanju uvoznih pravic. Ob vsakem znižanju so bili predloženi izračuni strokovne službe, da bo predlagana omejitev zadoščala za uskladitev z zahtevano projekcijo.

● Evidenca izdanih potrjenih prijav za uvoz opreme je bila, kljub strogemu režimu, potrjevala že od srede 1979, nepopolna. Prav oprema nam je že do sredine leta najbolj kvarila ravnovesje. Skozi »mala« vrata so se gotovo izvlekli prijave za opremo, ki ne bi prenesle javne verifikacije.

● Na nepriznanem deviznem trgu so še vedno devize, ki so na voljo, če interesent plača »podporo.« Torej toleriramo prekupčevalce, ker nimamo spodbudno urejenega združevanja deviz.

● Režimi uvoznih pravic so po republikah različni. Od marca dalje skoraj ni mogoče normalno v zelenem roku uporabiti deviz in od njih izvirajočih pravic s področja druge republike. Drugam pa jih še lahko oddamo.

● Koledar organov, ki zdaj odločajo namesto nas, ima v zadnjem trimesečju samo 60 dni. Uvoziti je namreč mogoče v tem četrtletju samo za vrednost 2-mesečnega povprečja, izračunana iz izvršenega uvoza v 9 mesecih letos. S tem se bomo »ubranili« prehodnih zalog za Novo leto, pri mnogih pa bo ta ukrep povzročil neplanirane »božične« praznike, saj bodo prisiljeni ustaviti proizvodnjo. Prepričljivih zagotovil, da bo mogoče že prve dni januarja preskrbeti repromaterial iz uvoza (ob vseh zahtevanih prilivih in pravicah itd.) pa nimamo še nobenih.

● V tem težavnem položaju odgovorni delavci za preskrbo iz uvoza v gospodarstvu po mnenju republiške in zvezne administracije niso več sposobni trezno presojati in obstaja (po njihovem) huda nevarnost, da bodo preostale uvozne pravice porabili za luksuzne predmete in druge trparije. Za tak »luksuz« so proglasili npr. vse pomožne kemikalije, ki jih rabimo pri premanjanih papirjih, katerih ne proizvaja nihče v Jugoslaviji in tudi na klirinškem področju jih ni moč dobiti. Sprašujem se, kateri uradnik nam lahko v Jugoslaviji preskrbi optično belilo ali vsaj surovino zanj? Poučeni smo bili, da se takšen negativni seznam da dobiti z zagotovilom, da kemikalije potrebujemo za proizvodnjo za izvoz, torej spet dodatno administriranje, ki ne daje hitrih in zadovoljujočih rešitev.

● Verjetno je zadnji čas, da se dogovorimo in vrnemo moč odločanja združenemu delu, ki je v zadnjih mesecih z delom vendarle dokazalo, da se zaveda resnosti položaja in da je sposobno dati boljše, ustrežnejše rešitve.

Macky

Tudi v izvozu pričakujemo neugodne rezultate

(Nadaljevanje z 2. strani)

Kakšna je usoda našega blaga, ki je že natovorjeno na ladjah ali pa je v skladiščih v perzijski luki oziroma na Reki?

Kot ste verjetno brali v časopisih, so bile ob začetku vojne med Irakom in Iranom zasidrane v perzijski luki Khorramshar tri jugoslovanske ladje: Uljanik, Lika in Krasica, ki so začele z izkrcavanjem blaga. Na vseh treh ladjah je bilo 2500 ton našega blaga. Ladje so vkrcale blago na Reki v juliju in začetku avgusta, ko še nihče ni predvideval, da bo prišlo do spopadov med obema sosednjima državama. Zaradi bojov v okolici luke in potem v samem mestu, so bile tudi ladje predmet topniških napadov, tako da so sedaj vse tri ladje močno poškodovane; najbolj je poškodovana ladja Uljanik, ki jo je zajel požar in jo skoraj popolnoma uničil. Praktično je ves tovar uničen, požar pa je zajel tudi pristaniška skladišča, tako, da je zgorelo tudi blago, ki je bilo pred spopadom izkrcano. Ladje so blokirane ter nepomične. Večino blaga iz teh ladij smo medtem že dobili plačanega, čakamo še na preostale neplačane fakture. Upajmo, da bodo kupci blago plačali po akreditivu, čeprav je za njih blago izgubljeno in ga nikoli ne bodo videli.

Ostalo blago, ki smo ga naredili za perzijske kupce, pa smo zadržali v naših skladiščih bodisi doma, bodisi na Reki oz. v Kopru. Ker odprema ni možna, smo medtem blago prodali na domačem trgu.

In kakšna je situacija na drugih tržiščih?

Nov uvozni režim zahteva povečan izvoz, če hočemo normalno obratovati. Kot sem že omenil, smo plan izvoza letos že trikrat korigirali. Prav tako pa je bil sklenjen pred kratkim v okviru SOZD Slovenija papir sporazum o dodatnem nadplanskem izvozu posameznih članic. S tem sporazumom so članice SOZD dobile pravico na dodaten uvoz in Papirnica Vevče se je obvezala, da bo v letošnjem letu dodatno še izvozila za 4,8 milijona dolarjev, torej skupno preko 20 milijonov dolarjev. To pa bo praktično nemogoče doseči, ker se je

situacija na svetovnem trgu spremenila čez noč. Še v začetku septembra smo čutili veliko povpraševanje po papirju, danes pa je trg popolnoma zaprt. Na tržišče so prišle velike količine papirjev brazilskega izvora iz nove tovarne po izredno nizkih cenah, ki so v trenutku spremenile situacijo na trgu. Brazilci, ki so spustili v pogon veliko tovarno na Amazonki so s svojimi količinami popolnoma nasitili trg. Bliznjega ter Srednjega Vzhoda. Na Daljnem Vzhodu pa je bilo že dalj časa čutiti pritisk papirjev iz Južne Koreje in Tajvana. Velika ponudba je imela za posledico padec cen. Povpraševanja praktično ni, končni koristniki pa kupujejo samo tisto, kar najbolj nujno potrebujejo. Nihče noče imeti zalog. Cene bliskovito padajo, saj danes ponujajo papir že po ceni, ki ne pokriva niti stroškov surovin. Vendar pa je tudi po takšnih cenah prodaja praktično nemogoča, saj kupci še kar čakajo na znižanje cen. Najtežji je položaj pri masovnih papirjih, nekoliko zmernejši pa pri specialnih papirjih. Samo za ilustracijo naj povem, da smo ofsetni papir prodajali še v septembru po ceni 940/950 US \$, danes pa ga je nemogoče prodati celo po 770 US dolarjev.

Tudi na evropskem tržišču stanje ni nič boljše. Evropska industrija ima ogromno zalog, ki jih želi prodati po vsaki ceni; nekatere tovarne obratujejo z zmanjšano zmogljivostjo. Ponudba papirjev, npr. pisalnih ali tiskovnih, pa je po ceni, ki je nižja od cene celuloze. Koliko časa bo takšna ponudba in takšen pritisk na cene, je težko predvideti, vendar pa to daljši čas ne more trajati, ker proizvajalci ne morejo v nedogled proizvajati z izgubo, saj se na drugi strani cene surovin dvigujejo ter je razkorak med ceno papirja in ceno celuloze popolnoma nerealen. Takšno stanje najbolj prizadeva proizvajalce papirjev brez surovinske baze — kot smo mi.

Kaj napovedujete kot vodja izvoza za zadnje četrtletje?

Zaradi poslabšanja situacije na svetovnem trgu ne moremo realno pričakovati nadaljnjega povečanja izvoza v četrtem kvartalu, predvsem pa ne tolikšnega

izvoza, kot smo ga zabeležili v tretjem kvartalu. Kriza gospodarstva v razvitih državah se zaostčuje, hkrati pa se krepi težnja po izvozni ekspanziji za vsako ceno. Ker je naš delež izvoza v svetovnem izvozu neznaten, tu mislim na celoten jugoslovanski izvoz, ki znaša po nekaterih podatkih le 0,5% svetovnega izvoza, ne moremo vplivati na pogoje prodaje, kot lahko nekatere druge države (avstrijska papirna industrija izvažajo več kot 70% svoje proizvodnje). Zato se moramo prilagajati svetovnim razmeram. Če hočemo prodajati za vsako ceno, to pa je potrebno zaradi omejitve uvoza, potem moramo prodajati po cenah, ki jih nudijo konkurenčna podjetja. velikokrat pa zaradi, neustrezne kvalitete še izpod teh cen. Tudi mnogi kupci so že spoznali, da Jugoslavija mora izvažati, zato nas izsiljujejo s še nižjimi cenami, kot so dejansko na tržiščih.

Če hočemo doseči izvoz, je bistvenega pomena realni tečaj dinarja. Devalvacija, ki je bila v juniju, je sicer omogočila povečan izvoz ter večjo konkurenčnost naših izdelkov na tujih tržiščih, vendar samo za kratek čas. Zaradi naglega naraščanja cen surovinam ter ostalim materialom, je ta devalvacija danes že ničena, saj smo vse rezultate devalvacije že pojedli.

Nekonkurenčni pa nismo samo zaradi cen (jugoslovanska papirna industrija je namreč znana, da je zelo draga ter nekonkurenčna na svetovnem trgu), pač pa tudi zaradi notranjih vzrokov kot so včasih: neodgovarjajoče kvalitete, predolgi dobavni roki, neživiljenjski zunanjetrgovinski predpisi in podobno. Ker na svetovni trg ne moremo vplivati, moramo iskati rešitve predvsem doma. Možnost izvoza vidim le v izboljšanju kvalitete nekaterih papirjev, v hitrejšem uvajanju novih kvalitete, za katere je tudi sedaj, v času recesije, povpraševanje ter je možno doseči zanje kolikor toliko ugodne cene, v pravočasnih dobavah, v zniževanju proizvodnih stroškov, v bolj solidnem poslovanju in podobno. To pa lahko dosežemo le s skupnimi naporii vseh delavcev naše delovne organizacije. In tega bi se moral vsakdo krepko zavedati in svoj odnos do dela spremeniti v boljše.

Delegati poročajo

11. seje skupščine zbora uporabnikov in zbor izvajalcev občinske izobraževalne skupnosti se je udeležilo 22 delegatov iz zbora uporabnikov in 15 delegatov iz zbora izvajalcev. Poroča Jože Marolt.

Razpravljali smo o samoupravnem sporazumu o temeljih plana občinske izobraževalne skupnosti občine Moste-Polje za obdobje 1981—1985. V tem obdobju bo možno zadovoljiti potrebe po vzgoji in osnovnošolskem izobraževanju: v letu 1981 7554. učenec v osnovni šoli, leta 1983 8513 šoloobveznih otrokom v osnovni šoli in 1638 šoloobveznim otrokom v celodnevni osnovni šoli; leta 1985 bo 9661 otrok v osnovni šoli in 2310 otrok v celodnevni osnovni šoli.

Samoupravni sporazum predvideva, da število učencev v oddelku osnovne šole ne more biti manjše od 16 in ne večje od 32. Skupina dopolnilnega ali dodatnega pouka lahko šteje 8 do 12 učencev.

Vrednost investicij za vseh pet ljubljanskih občin v prihodnjem srednjeročnem obdobju je 1.646.276.000 din (ali pribl. 164 milijard S din) za gradnjo osnovnih šol.

Pri tem je upoštevana gradnja več novih šol in novih učilnic ter velikih in malih telovadnic.

Po daljši razpravi je bila vendarle sestavljena prednostna lista gradenj za občino Ljubljana Moste-Polje:

V letu 1981: OŠ Fužine I. — 24 učilnic, 1 velika in 1 mala telovadnica.

V letu 1984: OŠ Štepanjsko naselje — 18 učilnic, 1 velika in 1 mala telovadnica.

V letu 1985: OŠ Polje — 18 učilnic, 1 velika in 1 mala telovadnica.

OŠ Fužine II — 24 učilnic, 1 velika in 1 mala telovadnica.

Skupna vrednost zgoraj navedenih investicij je: ca.

400.000.000.— din (ali 40 milijard S din).

SS o temeljih plana OIS Ljubljana-Moste-Polje in program gradenj osnovnih šol za obdobje 1981—1985 z zgoraj navedenimi prednostnimi pripombami je bil sprejet.

O SS o temeljih plana poteka razprava tudi na zborih delavcev v TOZD in OZD po predhodnih razpravah in posvetovanjih na Mestni izobraževalni skupnosti in na Republiški izobraževalni skupnosti.

Na seji skupščine je bila imenovana in izvoljena tudi 10-članska stalna delegacija OIS Moste-Polje za skupščino republiške izobraževalne skupnosti.

Jožica Razdevšek poroča s 4. redne seje sveta za življenjske razmere, rekreacijo in izrabo prostega časa delavcev pri občinskem svetu ZS Moste-Polje, ki je bila 6. novembra 1980.

Člani sveta smo razpravljali o: 1. Pregledu stanja ukrepov sanitarne inšpekcije za izboljšanje pogojev nastanitve in prehrane samskih delavcev v občini Moste-Polje.

Iz poročil sanitarnih inšpektorjev, ki so bila posredovana občinskemu svetu, je bilo mogoče ugotoviti zaskrbljujoče stanje tako v zvezi z obratovanjem nekaterih obratov družbene prehrane kakor tudi nastanitvenih pogojev bivanja zaposlenih samskih delavcev v organizacijah združenega dela v občini Moste-Polje.

Sanitarni inšpektorji so po opravljenih kontrolnih pregledih ugotovili v obratih družbene prehrane celo vrsto pomanjklivosti, zaradi česar so izdelali ureditvene odločbe, ponekod pa zaradi higienskotehničnih pomanjklivosti celo prepovedali pripravo hrane. Po ugotovitvah sanitarnih inšpektorjev je ustrezni

higienski režim zagotovljen le z organizacijo razdeljevanja hrane po HP sistemu.

Tudi poročila v zvezi z opravljenimi pregledi samskih domov in ostalih bivališč navajajo pomanjkljivosti, ki se nanašajo predvsem na sanitarno-tehnično stanje in na neizpolnjevanje minimalnih standardov za življenjske in kulturne razmere po določbah samoupravnega sporazuma. Tudi tu so bile izdane ureditvene odločbe oz. zahtevani sanacijski programi. Morda bi veljalo omeniti še to, da sanitarni inšpektorji ugotavljajo tudi nizko zdravstveno-varstveno osveščenost delavcev, kar se odraža prav v nezadovoljvem vzdrževanju bivalnih in sanitarnih prostorov. Po ugotovitvah sanitarnih inšpektorjev je to posledica premajhne aktivnosti pristojnih strokovnih služb.

V razpravi, ki je sledila, je bilo s strani članov sveta podanih nekaj predlogov za izboljšanje omenjenega stanja.

2. Analizi uresničevanja sprejete politike na področju organizirane prehrane med delom.

Gradivo RS ZSS je obravnavalo oceno stanja na področju organizirane prehrane med delom, kvaliteto obrokov, cene in regresiranje malice. Problematika, ki se pojavlja v zvezi z organizirano prehrano med delom in družbeno prehrano v celoti, kaže na potrebo usmeritve aktivnosti sindikatov na tem področju v skrb za sodobno organizirano družbeno prehrano.

3. Noveliranem investicijskem programu izgradnje Tovarne gotove in polpripravljene hrane, po katerem naj bi zmanjšali kapaciteto toplih obrokov in povečali

število pripravljenih jedi. Člani sveta smo bili mnenja, da je takšna usmeritev pravilnejša, kajti z načinom polpripravljene hrane bi bila v veliki meri zagotovljena sanitarno-tehnična neoporečnost živil.

Z 10. seje IO skupnosti za razvoj družbenega standarda občine Moste-Polje z dne 17. 10. 1980 poroča Jožica Razdevšek:

V poročilu o delovanju skupnosti za razvoj družbenega standarda občine Moste-Polje je bilo podano dosedanje delovanje skupnosti skupaj s problematiko v zvezi z izgradnjo Doma španskih borcev. Člani IO smo razpravljali še o poročilu nadzorne službe, potrdili pa smo tudi finančno poročilo za 9 mesecev.

Dom španskih borcev nas zavezuje, da ga moramo dograditi in opremiti s primernimi spominskimi obeležji. Jasno je, da na osnovi samoupravnega sporazuma do sedaj zbrana sredstva ne bodo v celoti zadoščala za dokončanje doma. Glede na to, da so bile ob ustanovitvi skupnosti za razvoj družbenega standarda v občini opredeljene tri naloge;

— dokončanje izgradnje drsališča Zalog,

— izgradnja Doma španskih borcev,

— pripravljala dela za izgradnjo športnega objekta na Vevčah, bi morali že sedaj razmišljati o podaljšanju sporazuma še za eno obdobje, kajti le na ta način bo mogoče uresničiti tudi zadnji del programa, tj. izgradnjo športnega objekta na Vevčah.

Poročilo z 12. redne seje zbora uporabnikov in izvajalcev skupščine samoupravne stanovanjske skupnosti občine Moste-Polje, ki je bila 24. 10. 1980. Poroča Jožica Razdevšek.

Najpomembnejši točki dnevnega reda sta bili:

1. Ocena realizacije nalog akcijskega programa pri uresničevanju samoupravnih družbeno-ekonomskih odnosov na področju stanovanjskega gospodarstva, katerih nosilec je bila SSS občina Moste-Polje. Strokovna služba SSS je podala poročilo o že opravljenih nalogah skupaj s pripombami o nerealiziranih nalogah na področju gospodarjenja s stanovanji, prenove, združevanju sredstev in financiranju, pa seveda še specifično problematiko stanovanjskega gospodarstva v Ljubljani.

2. Razprava in oblikovanje predlogov k osnutku SS o temeljih plana stanovanjskega gospodarstva mesta glede na realne možnosti.

Načelne pripombe, ki se nanašajo na predložen sporazum, so naslednje: kolikšen bo obseg predvidene stanovanjske graditve z vidika cene za m² stanovanjske površine, kakšen bo sistem zagotovitve sredstev za komunalno opremljanje zemljišč, vloga izvajalcev in način njihovega sodelovanja kot tudi oblika samoupravne in delovne organiziranosti stanovanjskega gospodarstva.

Istočasno pa je bilo k osnutku SS o temeljih plana stanovanjskega gospodarstva podano še veliko konkretnih pripomb in predlogov, zbranih na osnovi javne razprave.

Je dovolj papirja ali ne?

pirja skoraj dovolj, za izrabo notranjih rezerv in s tem povečanja učinka pa papirja primanjkuje.

»Prozorno« sporazumevanje z vnašanjem višjih cen papirja od dovoljenih v kupoprodajne pogodbe in napovedana akcija papirničarjev za dvig cen, ustvarja zdaj med grafičarji klimo, ki je naklonjena sprostitev cen papirja izpod državne kontrole. Zagotovljena preskrba s papirjem pri skupnem izvozu finalnega proizvoda — knjige, je bila omenjena le kot dobra slovenska izkušnja. Smelosti za podobne korake pa od ostalih ni izkazal nihče.

Razpravljalci so navajali nujnost, da vendarle skupaj uredimo odnose v reprodukciji verigi — od gozdarstva do plasmaja knjige na trgu — in konkretno terjali od najbolj poklicanih, tj. od obeh splošnih združenj zvezne zbornice efektivno akcijo. Na žalost so se le-ti izmaknili prevzemanju zavezujočih obveznosti.

Majhno izboljšanje preskrbe s papirjem si grafičarji obetajo od dogovora s papirničarji za proizvodnjo papirjev nižjih gramatur

in za večjo proizvodnjo srednjerazrednih papirjev.

Preskrbo časopisnih podjetij z roto papirjem bodo skušali urediti s sklenitvijo družbenega dogovora o medsebojnih odnosih, razvoju proizvodnje roto papirja, preskrbi in merilih za formiranje cen papirja in časopisov. Osutek takega dogovora so dali v razpravo zainteresiranim organizacijam na posebnem sestanku 11. novembra.

Drugemu področju, načrtu za obdobje 1981—1985, so prisotni namenili le malo časa na koncu štiriurnega sestanka. Zadovoljili so se s pavšalnimi ugotovitvami: izdelava načrtov zamuja, apetiti za razvoj so veliki, oskrba s surovinami za povečanje zmogljivosti nepreverjena. Samo pri teh ocenah je bil sramežljivo omejen izvoz kot sredstvo, ki bo pomagalo izvršiti tiste redke investicijske projekte, ki bodo našli svoj prostor v družbeno verificiranem načrtu razvoja panoge v naslednjih letih.

Macky

Riževa slama

V Kočanih, mestecu z dvajset tisoč stanovci v jugovzhodni Makedoniji, kraju od nekadašnjega poizvedenja po proizvodnji riža, je neka majhna, vendar pomembna tovarna dokazala, da je možno slamo zelo koristno izrabiti. Odločili so se za rižovo slamo in napravili naravno čudo: zagotovili so si stalno surovino, poljedelskim organizacijam pa zaslužek od slame, ki so jo do sedaj sežigali na poljih. Sedaj poljedelci takoj po žetvi dostavijo slamo kočanski tovarni papirja in zaslужijo zanje ne malo — 1,6 dinarja za kilogram. Tovarna v Kočanih vsako leto plača dve stari milijardi dinarjev za slamo, ka-

tero so do nedavnega le sežigali.

Direktor tovarne inž. Kiro Serafimov pravi, da je njegov kolektiv pripravljen pomagati vsem, ki bi želeli vgraditi naprave za predelavo slame.

Kočanska tovarna izdeluje poleg beljene celuloze tudi fine papirje in sivo lepenko. In prav zaradi finih papirjev so začeli misliti na lastno surovino. Prej so morali beljeno celulozo uvažati in vedno so bile težave. Sedaj, z lastno surovino, je 95 % kapacitet izkoriščenih z njo.

In slame je dovolj še za razširitev njihovih kapacitet.

R. A. Č.



Vevčani so gotovo zadovoljni, da imajo na Vevškem trgu nov lokal, prijetno urejeno CVETLIČARNO, v kateri bodo lahko poleg lončnic, šopkov rož in ikeban dobili tudi semena, humus, sveče in razne vrtičarske pripomočke

Inventivna dejavnost je pomemben prispevek k stabilizaciji našega gospodarstva

(Nadaljevanje in zaključek povzetkov s posvetovanja o inovacijski dejavnosti v združenem delu)

6. V SRS je potrebno na ustrezen način organizirati službo za pospeševanje tehnološkega razvoja, kot pomoč pri uveljavljanju ustvarjalnosti v OZD, pri izpeljavi posameznih inovacijskih procesov, pri dajanju nasvetov s področja inovacijske dejavnosti in pri zagotavljanju ustreznih informacij na tem področju.

7. Podpisniki družbenega dogovora o inovacijah morajo spodbuditi čim tesnejše samoupravno povezovanje znanstveno raziskovalnega dela in njegovih dosežkov z delom, razvojem materialne proizvodnje in družbenih dejavnosti. Zagotoviti je potrebno učinkovitejše združevanje dela in sredstev OZD z raziskovalnimi organizacijami in skupnostmi ter čim hitrejšo in smotrno uporabo dosežkov v praksi.

8. Za doseganje uspehov na področju inovacijske dejavnosti je potrebno v obdobju uveljavljanja preobrazbe usmerjenega izobraževanja vnašati v učne procese na vseh ravneh vsebinske dopolnitve in metodološke prijeme, ki bodo spodbujali ustvarjalnost ter usposabljali delovne ljudi za sodelovanje v inovacijskih procesih. Pri tem je treba posebno pozornost posvetiti formiranju učnega kadra in pritegniti razvojne kadre in njihove

organizacije v izobraževalni proces.

V vse oblike izobraževanja moramo vnašati spoznanje o družbeni vlogi novega znanja in tehničnega napredka; zato je potrebno spodbujati motiviranje in popularizacijo razvoja sposobnosti in ustvarjalnosti mladih in vseh zaposlenih ter dopolnilno in specialistično izobraževanje na vseh področjih.

9. V mednarodni menjavi znanja in tehnologije je potrebno načrtno odpravljati odvisnost od tuje tehnologije ter tujih označ blaga in storitev, obenem pa težiti k čim večjemu izvozu proizvodov in storitev z večjim deležem ustvarjalnega znanja in tudi k izvozu našega znanja kot bistvene sestavine višjih oblik dolgoročnega gospodarskega sodelovanja s tujino, še posebej z deželami v razvoju.

10. Pospešeno je treba uresničevati družbene dokumente o kadrovski politiki in organizirati proizvodno-inovacijske oddelke ali druge organizacijske oblike v OZD. Pri tem mora biti razvojni kader, ki prinaša dosežke raziskav v neposredno prakso, v čim večji meri programsko in dohodkovno vezan na osnovni proizvodni proces.

11. Ugotavljamo, da je politično vzdušje pospeševanja in stimuliranja inovacijske dejavnosti dokaj ugodno na republiški ravni,

ni pa v zadostni meri prodrlo v občine in v OZD. Zato je potrebno, da družbenopolitične organizacije usmerijo svoje nadaljnje aktivnosti za pospeševanje inovacijske dejavnosti predvsem v združeno delo; OOZS in samoupravni organi TOZD morajo vsako leto obravnavati inovacijsko dejavnost v konkretni temeljni organizaciji in v DO, prav tako pa morajo OOZS naloge s tega področja vnesti v letne delovne načrte, s katerimi je potrebno podrobneje opredeliti svoje naloge.

12. OOZS so dolžne zagotoviti v OZD dogovor:

— da bodo samoupravni organi v TOZD oblikovali politiko inovacijske dejavnosti in skrbeli za njeno izvajanje;

— da bo delavcem v OZD v razpravah o zaključnem računu posebej prikazan dohodek, ki je nastal na osnovi inovacij, prav tako tudi posebna nadomestila avtorjem inovacij;

— da bo pri kadrovanju na vodilna mesta v OZD upoštevan kandidatov odnos do razvijanja inovacijske dejavnosti ter uveljavljanja lastnega znanja v praksi;

— o nalogah poslovnih organov in strokovnih služb na področju inovacijske dejavnosti;

— o merilih za stimulacije udeležencev v inovacijski verigi, ki morajo zagotavljati odvisnost po-

sebnih nadomestil od doseženih dohodkovnih in drugih rezultatov; v sistem nagrajevanja je potrebno poleg avtorjev inovacij zajeti tudi druge delavce, ki sodelujejo pri uresničevanju inovacij. Z ustreznim materialno stimulacijo je potrebno pospeševati tudi vsako obliko ustvarjalnosti nasploh;

— o nadaljnjih aktivnostih za sprejemanje oz. dograjevanje ustreznih samoupravnih splošnih aktov s področja inovacijske dejavnosti; v okoljih, kjer so inovacijsko dejavnost že normativno uredili, pa morajo zagotoviti njeno ustrežno vsebinsko uveljavitev;

— o različnih oblikah moralnih priznanj avtorjem inovacij.

13. V svojih internih samoupravnih aktih morajo TOZD upoštevati:

— da se inovacijski predlogi formirajo kot družbena sredstva oz. kot materialne pravice,

— da v proizvodnjo prenešene inovacije predstavljajo produkcijska sredstva oz. delovna sredstva (227. čl. ZZD),

— da se v proizvodnji uporabljene inovacije kot materialne pravice prenašajo v osnovna sredstva OZD, če je njihovo trajanje nad eno leto (člen 228 ZZD),

— da se vrednost teh materialnih pravic nadomestja iz amortizacije na podlagi ZZD (čl. 106) in zakona o amortizaciji (Ur. list SFRJ, št. 58/76, čl. 6).

Na ta način bomo ustvarili enega izmed stalnih virov financiranja inovacijskega dela.

14. Pri spodbujanju in razvijanju inovacij OZD morajo sodelovati tudi društva izumiteljev, društva inženirjev in tehnikov in organizacije ljudske tehnike. Zvezo izumiteljev moramo nenehno krepiti kot družbeno organizacijo na vseh ravneh, da bo sposobna nositi razvoj izumiteljstva in nuditi strokovno in organizacijsko pomoč inovatorjem pri reševanju njihovih problemov.

15. Za popularizacijo inovacijske dejavnosti je izredno pomembna vloga sredstev javnega obveščanja. Zato je potrebno, da sredstva javnega obveščanja objektivno in več informirajo in popularizirajo pomen inovacij za razvoj naše družbe ter dosežkov posameznikov in OZD na področju inovacij.

16. Udeleženci posvetovanja podpiramo idejo, da se v SRS vsako leto organizira razstava inovacij. Le-ta naj obsega prikaz dosežkov množične inovacijske dejavnosti v OZD, dosežkov v okvi-

ru raziskovalnih organizacij, nagrajena dela v posameznih občinah, dosežke nagrajencev sklada Borisa Kidriča, prvomajskih nagrad in dosežke drugih inovatorjev.

Na osnovi sprejetih zaključkov posvetovanja bo koordinacijski odbor podpisnikov družbenega dogovora o inovacijah v najkrajšem času konkretiziral sprejete zaključke in naloge vsakega od podpisnikov.

Podpisniki naj pri pripravi svojih akcijskih programov upoštevajo usmeritve, ki so bile podane v uvodnem referatu, v razpravi in v zaključkih posvetovanja. Po potrebi naj se tudi dopolni oz. dogradi družbeni dogovor o inovacijah. Prav tako naj OOZS zagotovijo, da bodo o nalogah in usmeritvah, ki so pomembne za OZD, razpravljali samoupravni organi ter da bodo v okviru strokovnih in upravnih organov v OZD sprejeti ustrezni programi aktivnosti za nadaljnje razvijanje inovacijske dejavnosti, predvsem pa, da bo inovacijska dejavnost postala sestavni del poslovnega procesa.

Ciril Zupančič

V premislek

14. decembra 1980 bo minilo 44 let, kar je izbruhnila največja stavka vevških papirničarjev. Takrat je bil ustanovljen štab stavke, ki je to gibanje vodil, organiziral straže okoli tovarne, zavaroval tovarniške objekte in napeljuje, skrbel za materialno in denarno pomoč družinam najbolj revnih delavcev, skliceval delavske shode in informiral delavce in občane o poteku priganj s predstavniki delodajalcev — lastnikov tovarne ter opravljal še druge posle.

Štab stavke je imel svoj urad v gostilni Gašperlin na Vevčah v neposredni bližini tovarne.

In prav gotovo bi bilo prav, da bi revolucionarno delavsko gibanje vevških papirničarjev in delo vodstvenega organa velike stavke obeležili s spominsko ploščo na Gašperlinovi hiši. Bržkone bi to morala biti pobuda sindikata, ki se mora tudi danes zavedati zmage, ki so jo dosegli takratni člani naprednih sindikatov in komunistične partije v tovarni!

Z. J.

Ali smo pripravljeni na usmerjeno izobraževanje

Organizacija izobraževanja

Usmerjeno izobraževanje zahteva sodobno organiziranost in raven vzgojnoizobraževalnega dela. Zakon o usmerjenem izobraževanju prinaša v tem več novosti, v marsičem pa ga bodo dopolnili še izvršilni predpisi. Medtem, ko je v zakonu natančneje razčlenjena organizacija srednjega izobraževanja, so novim področjem vzgojnoizobraževalnega sistema (izobraževanju iz dela in ob delu, usposabljanju, izpopolnjevanju) odprte razvojne možnosti, saj bo treba tu iskati nove poti in oblike vzgojnoizobraževalnega dela.

Z zakonom ni mogoče v celoti opredeliti notranje organizacije vzgojnoizobraževalnega dela. To mora temeljiti na neposrednih izkušnjah in spoznanjih znanosti, ki se ukvarjajo z vzgojo in izobraževanjem — pedagogike, andragogike (teorije o izobraževanju odraslih), psihologije, sociologije in drugih ved. Le z ustvarjalno uporabo dosežkov teorije in prakse lahko uresničimo zahtevne smotre usmerjenega izobraževanja. Pri tem čaka učitelje, vzgojitelje in druge delavce organizacij za usmerjeno izobraževanje odgovorno delo.

Katere organizacije in središča bodo izvajala vzgojnoizobraževalne programe usmerjenega izobraževanja, kako bo njihovo delo organizirano in kako bomo zagotovili njihov stalni napredek?

Izobraževalne organizacije

Zakon o usmerjenem izobraževanju navaja tele izobraževalne organizacije: SREDNJE, VIŠJE IN VISOKE ŠOLE, DELAVSKE UNIVERZE, IZOBRAŽEVALNE CENTRE IN DOMOVE ZA UČENCE.

SREDNJE ŠOLE bodo izvajale vzgojnoizobraževalne programe za pridobitev srednje izobrazbe, pa tudi nekatere programe za njeno izpopolnjevanje.

VIŠJE IN VISOKE ŠOLE (nekateri se bodo imenovali akademije in fakultete) bodo izvajale vzgojnoizobraževalne programe za pridobitev višje in visoke izobraz-

be, magisterija in doktorata znanosti ter programe za stalno izpopolnjevanje izobrazbe svojih absolventov in drugih občanov.

Visoke šole povezujejo z izobraževanjem tudi raziskovalno delo. Visokošolske delovne organizacije se bodo združevale tudi v prihodnje v univerze, ki imajo pomembno vlogo pri načrtovanju in razvijanju usmerjenega izobraževanja, posebno pri razvijanju interdisciplinarnega in podiplomskega študija.

Srednje, višje in visoke šole nadaljujejo v usmerjenem izobraževanju svojo dosedanja družbeno vlogo, vendar morajo biti odprte tako mladini kot odraslim in skrbeti tudi za stalno izpopolnjevanje in posodabljanje strokovne izobrazbe zaposlenih.

Tudi DELAVSKE UNIVERZE nadaljujejo svoje dosedanje družbeno delo pri izobraževanju in izpopolnjevanju odraslih. V usmerjenem izobraževanju bodo razvijale predvsem dopolnilno izobraževanje in izpopolnjevanje delavcev, drugih delovnih ljudi in občanov za potrebe dela, samoupravnega in političnega delovanja, ljudske obrambe in družbene samozaščite ter druge posebne potrebe. Delavske univerze bodo razvijale tudi različne oblike pomoči delovnim ljudem, ki si želijo pridobiti strokovno, družbeno in splošno izobrazbo s samoizobraževanjem. S soglasjem Posebnih izobraževalnih skupnosti bodo lahko izvajale tudi programe ali dele programov za pridobitev srednje izobrazbe, če bodo izpolnjevale pogoje in bo ugotovljeno, da potrebujejo na njihovem območju kadre s tako izobrazbo. Delavske univerze se združujejo kot doslej v zvezo delavskih univerz Slovenije; v njej uresničujejo svoje in širše družbene interese pri načrtovanju in razvijanju izobraževanja odraslih.

IZOBRAŽEVALNE CENTRE bodo v usmerjenem izobraževanju ustanovljale predvsem organizacije združenega dela in njihova združenja, včasih pa tudi drugi (družbenopolitične skupnosti, družbene organizacije, društva ipd.). Izobraževalni centri samo-

stojno ali skupaj z drugimi organizacijami za usmerjeno izobraževanje izvajajo predvsem programe za usposabljanje in izpopolnjevanje delavcev za potrebe svojih organizacij.

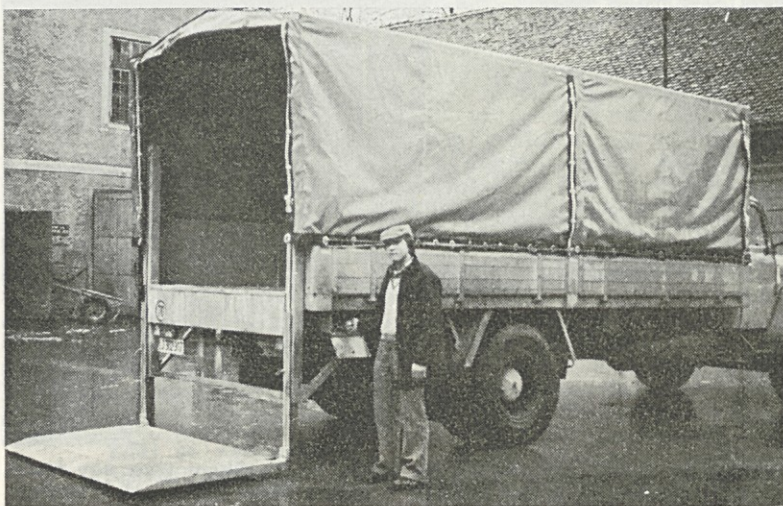
Organizacija združenega dela in njihovi izobraževalni centri postanejo v usmerjenem izobraževanju pomembna središča za stalno izobraževanje in usposabljanje zaposlenih. Na temelju svojih razvojnih načrtov ugotavljajo kadrovske in izobraževalne potrebe ter načrtno usmerjajo mladino in svoje delavce v izobraževanje in izpopolnjevanje. Organizacije združenega dela in njihovi izobraževalni centri sodelujejo pri usposabljanju učencev in študentov ter skrbijo za uvajanje v delo mladih delavcev, ki prihajajo iz šol. Organizacije združenega dela lahko izvajajo v svojih centrih tudi posamezne programe za pridobitev srednje izobrazbe, če izpolnjujejo z zakonom predpisane pogoje. Z novimi nalogami dobijo kadrovske izobraževalne službe v OZD tako pomembno mesto, da si brez njih ni mogoče zamišljati niti načrtnega usmerjanja učencev, študentov in delavcev v izobraževanje, niti načrtnega stalnega izpopolnjevanja zaposlenih.

Skupni cilji in naloge povezujejo vzgojnoizobraževalne organizacije z organizacijami — uporabniki izobraževanja.

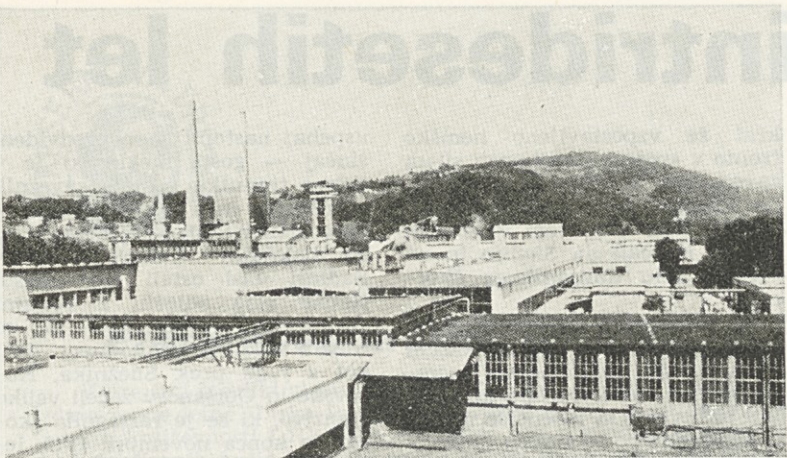
Z medsebojnim sodelovanjem in povezovanjem izobraževalnih in drugih organizacij znotraj posameznih panog in dejavnosti bomo povečali učinkovitost skupnih prizadevanj in uspešneje reševali težave, ki se bodo pojavile pri uvajanju in uresničevanju usmerjenega izobraževanja. Sodelovanje v posameznih območjih mora zagotoviti tudi gospodarno izrabo kadrovskih, prostorskih in drugih zmogljivosti ter smotrno delitev dela med organizacijami in drugimi središči usmerjenega izobraževanja.

Tistim, ki ste ta nadaljevanja prebirali, so verjetno pojmi o usmerjenem izobraževanju dokaj jasni; hvala za pozornost.

Div



Tovariš Juvan je eden od voznikov »modrega« tovarnjaka



Pogled na zgradbe strojev za proizvodnjo časopisnega papirja tovarne Djuro Salaj v Krškem

Tretje srečanje organizatorjev obveščanja v združenem delu

Dva dneva v letu se uredniki tovarniških glasil in organizatorji obveščanja v delovnih organizacijah zberejo na delovnem srečanju, si izmenjajo svoje izkušnje in se dogovorijo, kako bodo delali naprej. Dva dni sicer pomenita časovno malo, vsebinsko pa veliko. Letošnje srečanje je 7. in 8. novembra organizirala zaslavska regija v Krškem. Udeležilo se ga je okoli 180 organizatorjev obveščanja, novinarjev v združenem delu in urednikov glasil, večje število predstavnikov drugih informativnih medijev ter visoki družbenopolitični delavci: France Popit, Miran Potrč, Mitja Ribičič, Vinko Hafner, Ivan Goddec, Boštjan Pirc, Tone Vahen, Dušan Gačnik, Jože Smole in drugi.

Tako po plenarnem zasedanju, ko so bili udeleženci seznanjeni z aktualnostmi notranjepolitičnega trenutka, s sistemom obveščanja v družbi sploh, z aktualnimi vprašanji obveščanja v združenem delu, kot po delu v skupinah, so bili vsi enotnega mnenja: za obveščanje v združenem delu je odgovoren sindikat, ki naj bi za glasila prevzel formalno politično odgovornost. Tako je rečeno tudi v akcijskem dogovoru, ki smo ga sprejeli na posvetovanju v Krškem in tako je dejal tudi predsednik RS ZSS Vinko Hafner, ko je v svojem govoru opomnil na to med drugim tudi aktiviste, ki skrbijo za obveščanje

v združenem delu. Dejal je, da morajo imeti uredniki glasil politično zaslombo tako v sindikatu kot v osnovni organizaciji ZK, kadar se lotevajo kritičnih vprašanj in teh se morajo lotevati. Če informacija ni kritična, je le administrativna in potem je njena učinkovitost vprašljiva.

Seveda pa mora biti prisotno tudi zdravo sodelovanje med urednikom in direktorjem oziroma s poslovnimi organi in službami. »Predvsem pa morata biti sindikat in partija glavna pomočnika pri delu urejanja glasila,« je potrdil tov. Hafner in »če tega sodelovanja ni, potem s sindikatom in partijo nekaj ni v redu.«

Na srečanju je Odbor za obveščanje pri RS ZSS podelil posebno priznanja za pomoč in obogatitev akcije »Tisoč delavcev — sodelavcev«: Miranu Potrču, Francetu Popitu, Mitji Ribičiču, Vinku Hafnerju, Francu Šetincu, Ivanu Godcu in Alojzu Gojčiču. Za posebno lepe rezultate, ki so jih v tej akciji dosegli, pa so na srečanju izrekli priznanje komisijam za obveščanje pri sindikalnih svetih: Ljubljana Moste-Polje, Ljubljana Šiška, Novo mesto, Nova Gorica, Lenart in Velenje. Tako smo bili člani mošćanske komisije še posebej zadovoljni in veseli priznanja med redkimi dobitniki.

V. B.

Nekaj zanimivosti o nuklearni elektrarni Krško v izgradnji

V letih 1968—69 so bili programi za jedrsko elektrarno izdelani; Izvršna sveta Slovenije in Hrvatske sta sprejela sklep o izgradnji dveh objektov, enega v Krškem in drugega v Hrvatski. Osnova dogovora so bila skupna izbava in skupna vlaganja s po 50 % z vsemi obvezami. V obeh objektih (na Hrvatskem ga seveda še ni) participira elektro-gospodarstvo s 50 % (po el. energiji in moči) vseh pravic in dolžnosti.

Leta 1971/72 je elektrogospodarstvo Slovenije in Hrvatske sprejelo odločitev o najboljšem ponudniku in 1. decembra 1974 je nuklearna Krško šla v izgradnjo. Zaradi prepoznih projektov in zamud inozemskih dobaviteljev opreme iz ZDA je bilo nekaj zakasnitev, vendar penali ne pokrivajo izpadle energijske zakasnitve objekta.

Sedaj, po novih rokih, teče projekt v redu in 15. oktobra 1981 naj bi bila nuklearna v normalnem komercialnem obratovanju. 75 mesecev je za izgradnjo takega objekta po svetovnih normah najmanjši možni rok.

Nuklearna elektrarna Krško je največji tip nuklearke v svetu za moč 630 MW električne moči. Za pogon uporablja lahko obogateni uran, in sicer rabi 17 ton urana

za proizvodnjo 4 milijone kW ur energije letno. 40 milijard din letno bi stalo gorivo (v resnici pravijo, da bo le 15 milijonov!) za 4 milijone kW ur proizvedene električne energije.

Surovino — uranovo rudo ima nuklearna zagotovljeno doma, v rudniku na Zirovskem vrhu, ki bo narej leta 1984—85. Zadostil bo potrebam dveh nuklearnih elektrarn, saj je po energiji enak energetskemu potencialu rudnika Velenje. Izkop rude je zagotovljen za trideset let, prav toliko časa, kot je življenjska doba nuklearne elektrarne.

Za hlajenje bo nuklearna uporabljala Savo, ki se bo ogreeta na 30° C po posebnem sistemu zopet ohlajena vračala v strugo. Kolikor bi toploto Save po izhodu iz hladilnega sistema želeli izrabit za kaka ogrevanja, bi morali graditi drug — termo tip elektrarne, iz katere bi prihajala Sava z višjo temperaturo, vendar bi tovrstna elektrarna dajala znatno manj električne moči.

Radioaktivnega sevanja v okolje ob nuklearni praktično ni; 2 % sevanje je zanemarljivo, saj je manjše, kot sevanje ob dva do trikratnem gledanju televizije tedensko.

Pojem in vsebina

Pri nas se samoupravljanje razvija kot oblika oblasti delavskega razreda. Delovni ljudje ustvarjajo vse materialne in duhovne (intelektualne) dobrine naše družbe, s katerimi tudi vse bolj razpolagajo in upravljajo. Naš delovni človek se v samoupravnih socialističnih odnosih pojavlja kot svobodna osebnost, ki s svojim delom razpolaga, se pravi, da svoje delo in sredstva združuje ter na ta način ustvarja pogoje za nove odnose, ki jih dejansko tudi realizira (uresničuje). Iz takšnih odnosov v združenem delu izhajajo vse družbene in osebne pravice ter dolžnosti.

Torej, preko združenega dela in samoupravnih odnosov naš delovni človek postaja temeljni nosilec vseh družbenih funkcij, pa tudi funkcij, ki se nanašajo na obrambo dežele in družbeno zaščito, kajti jasno in logično je, da tisti, ki ustvarja, ki dela, ki povečuje z lastnim delom družbene dobrine, je zagotovo tudi najbolj zainteresiran, da tisto, kar je ustvaril, tudi po vseh svojih možnostih brani, ščiti in ohranja.

Na ta način so naši delovni ljudje dosegli neprecenljive dosežke oz. rezultate tako v materialni izgradnji kot tudi v vseh drugih dejavnostih in življenju naše družbene skupnosti. V tako ustvarjeni materialni zasnovi kot v zavesti in oblasti, je delavski razred ustvaril in razvil poleg ostalih družbenih funkcij tudi zaščitne in obrambne funkcije, oblike in metode za obrambo in zaščito, svobodo, neodvisnost, neločljivost, bratstvo in enotnost, privatno in družbeno lastnino, samoupravne pravice, javni red in mir, človeško okolje ter vse druge dobrine lastne družbene skupnosti.

Zaščitne in obrambne funkcije so se razvijale in uresničevale skupaj z razvojem celotnega družbenoekonomskega in političnega sistema. Ideja o splošnem ljudskem odporu in družbeni samozaščiti se je porodila že v revoluciji in je z njo tudi neločljivo povezana. Torej so se že v narodnoosvobodilnem boju razvijale in uresničevale določene kvalitetne oblike zaščitnega in obrambnega sistema. Po osvoboditvi in končani narodnoosvobodilni vojni, ko je pri nas nastopilo obdobje centralizma klasične države, so bili državni organi in

Družbena samozaščita v organizaciji združenega dela

določen državni aparat, kot so organi za notranje zadeve, državne varnosti, sekretariat NO, glavni nosilci vseh obrambnih in zaščitnih funkcij naše dežele oziroma družbene skupnosti.

Ko smo po letu 1950 prešli na delavsko samoupravljanje v gospodarstvu in kasneje tudi v družbenih dejavnostih, se je postopoma začel odpirati in uresničevati proces podružbljanja oz. odmiranja države klasičnega tipa tudi v najstarejši državni funkciji, kot je varnost, obramba in zaščita dežele. Delavski razred kot »oboroženo ljudstvo« po Marksu, se je postopoma samoorganiziralo v lastno zaščito in obrambo, kar pomeni, da je prevzelo vse funkcije samozaščite in obrambe samoupravno v svoje roke, s tem pa je dobilo in prevzelo nase tudi pravno vse samoupravne pravice in dolžnosti kot redno vsakodnevno dejavnost v samoupravni socialistični družbi.

Družbena samozaščita pa je hkrati tudi trajan, živ proces, neločljivo povezan z razvojnimi tokovi naše samoupravne socialistične družbe.

Družbena samozaščita (DSZ) se kot funkcija samoupravne družbe uresničuje z aktivnostmi delovnih ljudi, krajanov, organizacij združenega dela, samoupravnih organizacij ter skupnosti, družbenopolitičnih organizacij in društev, družbenopolitičnih skupnosti z namenom zaščite ustavne ureditve

dežele, samoupravnih pravic delovnih ljudi in občanov ter drugih pravic in svoboščin delovnih ljudi in občanov, z namenom zaščite družbenega imetja, osebne in lastninske varnosti delovnih ljudi in krajanov kot tudi z namenom svobodnega družbenega razvoja.

Torej bi lahko zagotovo trdili, da se DSZ kot samoupravna funkcija naše samoupravne družbe — delavskega razreda in delovnih ljudi — uresničuje in izvaja načrtno, zavestno in premišljeno. Zagotovo pa je tudi, da je zasnovana ali koncept DSZ temelj za graditev in razvoj sistema DSZ, ki obvezno stoji na idejno-političnih in razredno-socialnih stališčih zaščite ter varnosti družbe, kot je to začrtala Zveza komunistov Jugoslavije.

Izhajajoč iz tega vidimo, da izhodišča zasnove DSZ dajejo:

- marksistična ideologija;
- samoupravni socialistični odnosi;
- revolucionarne izkušnje NOB ter izkušnje revolucij drugih narodov, izvajanih po drugi svetovni vojni;
- neodvisna, neuvrščena in miroljubna zunanja politika naše dežele in
- naša stališča za ukinitve vojne kot družbenega pojava, ki ni nujen za vzpostavljanje stikov med državami in ukinitve medraskih odnosov v sodobnem svetu.

(Se nadaljuje)
Franc Sotlar

Pričakujemo vas, ki ljubite lepo besedo in kritičen pogled

Lani je bila pri konferenci OOOZ Papirnice Vevče ustanovljena tudi literarna sekcija, vendar njeno delo še do danes ni polno zaživel. Do sedaj so delo, ki naj bi združevalo člane krožka, opravljali posamezniki le po potrebi (npr. sodelovanje na proslavah); bili so nepovezani in neorganizirani med seboj, zdaj pa so nam dane vse možnosti, da začeto delo ne le nadaljujemo, temveč ga tudi razširimo v nove oblike in ga izboljšamo. V zadnjem času torej prihajajo od vseh posod pobude za »oživitev« te sekcije.

V sedanjem trenutku šteje sekcija še zelo skromno število članov (čeprav nam ne gre za številčnost!), pa vendarle naj ima ta članek namen spodbuditi zanimanje za vključitev vanjo in je hkrati povabilo k sodelovanju. Vabimo vse zainteresirane, naj se nam do konca koledarskega leta javijo (v službi za informiranje). Vabimo se ne nanaša le na zaposlene v Papirnici Vevče; veseli bomo tudi krajanov vevškega okoliša.

Pogoj za uspešno delovanje krožka je, da se med seboj spoznamo in seznanimo z interesi, željami, načinom udejstvovanja vsakega posameznika, da bomo lahko na tej osnovi oblikovali načrt dela sekcije. Program dela kot indikator vsake organizirane

aktivnosti — moramo imeti, saj nam bo služil kot vodič in usmerjevalec našega dela, pa tudi kot kazalo njegovega izvrševanja, torej naše uspešnosti.

Da bi vam olajšali vključitev v krožek in odpravili morebitne dvome in nezaupanje vanj, vam bom le v grobih obrisih predstavila njegovo delo:

- sodelovanje na proslavah;
- Možnosti so zelo široke: npr. oblikovanje veznega teksta oz. rdeče niti proslave, priprava posameznih točk (recitali, proza).
- predstavitev lastnih del v okviru določene proslave ali samostojnega literarnega večera,
- sodelovanje v glasilu Naše delo; tudi na ta način, bi se lahko boljše vključili v akcijo Tisoč delavcev — sodelavcev;
- povabilo kakega literata (pesnika, pisatelja, lit. kritika) in pogovor z njim.
- povezava z analogno skupino v drugi občini.

Iz tega je razvidno, da so možnosti delovanja široke, seveda pa so široko tudi odprta vrata za vaše predloge, na kakšen način bi se še lahko izražalo delo literarne sekcije.

Nanizala sem le okvire dela, njegova konkretizacija pa sledi v načrtu dela. Upam, da ga bomo lahko z vašim odzivom tudi uspešno sestavili in še uspešneje izvedli.

Manca



V teh hladnih in meglenih dneh nas pogled na cvetočo sončnico kar ogreje; pričara nam občutek toplote, sončnih žarkov, medenega vonja in zlatega olja

V. B.

Dogodki izpred sedemintridesetih let

Po zasedbi in delitvi stare Jugoslavije leta 1941, je nemška Hitlerjeva vojska brez vednosti italijanskega fašističnega poveljstva 24. aprila v Ljubljani določila demarkacijsko črto med zasedenim nemškim in italijanskim ozemljem. Tako je Ljubljana ostala v italijanski zasedbeni coni. Meja je potekala od bivše Rapske meje na Polhov Gradec—Katarino, proti Št. Vidu pri Ljubljani, na črnuški most, ob Savi do Zaloga, od tod pa po grebenih v precej ravni črti do Brežic. Točneje se je na območju današnje občine Moste-Polje meja raztezala od Zaloga prek Deben vrha na Pečarja, Blažev hrib, Teličar nad Javorom, proti Malemu vrhu, na Grmado in dalje proti Dolenjski.

Meja je bila razdeljena na odseke in postojanke; tako je omejnjeni del meje spadal pod mejni

rale minska polja ob njej ter zaprle pristop na Javor iz smeri Trebeljevo, Besnica in Pečar. Zavarovale so se z močnimi zasedami pred sovražnikom iz smeri Ljubljana — Dobrunje — Podlipoglav.

Ko so deli bataljona z nenadnim naskokom v dopoldanskem času zavzeli postojanko Teličar, so se Nemci s pojačanimi silami zamenjali, da bi to postojanko iztrgali iz rok partizanske čete, ki se je čvrsto branila in iz okopov pred žičnimi ovirami zadrževala in odbila več naskokov nemških obmejnih vojakov, ki so prihiteli na pomoč svojim enotam iz Litije in Šmartnega. Ko so Nemci uvideli, da je Teličar in enota tretjega bataljona levstikovcev pretrd oreh, so se nekoliko umaknili in se na primerni razdalji vkopali; le z obstreljeva-

bico smo na rokah pririnjali za sedov skedenj in iz neposredne bližine z direktnimi strelji naredili veliko odprtino na južnem delu stavbe ter si tako utrlili pot v oporišče, ki je bilo zavzeto z enim samim naskokom jurišnih skupin bataljona. Tudi tukaj so le nekateri Nemci imeli srečo za pobeg, ki jim je uspel po vnaprej pripravljenem tajnem kanalu proti cesti za Litijo, od tod pa naravnost v Šmartno.

Zasegli smo precej vojaškega materiala, od katerega smo se najbolj veselili nekaj zaplenjenih brzostrelk.

Bataljon je s tem odprl sebi pot do proge, katero je v naslednjih dneh nekolikokrat vztrajno miniral, toda žal le z manjšimi posledicami, ki pa niso resnejše ovirale prometa na tako pomembni strateški železniški arteriji za ta-

krat že vzpostavljeno nemško fronto v srednji Italiji proti silam zaveznikov, ki so se že v poletju, po zmagah nad Romlovim ekspedicijskim korpusom v severni Afriki, izkrcali na Sicilijo in na južnem delu italijanskega škornja.

Ko so Nemci v naslednjih dneh začeli zbirati na svojih izhodiščih okoli našega osvobojenega ozemlja močne ofenzivne sile in izvajati tudi večje in močnejše izpade iz Ljubljane po Dolenjski in Ižanski cesti ter preko Orel v smeri Šmarja in Iga, je 8. brigada imela polne roke dela. Zato je naš 3. bataljon dobil nalogo, da pripravi napad na belogardično postojanko Urh. Tega je bataljon pripravil in je konec oktobra — s ciljem razbremenitve ostalih delov brigade — iz dolenjsko-ižanske smeri napadel Urha. Žal, brez

uspeha; nastopil je nepredvideni slučaj — gosta megla, ki je v tistem trenutku postala zaveznik sovražnika in s tem onemogočila našo artilerijo in minomete, ki so na položajih v Sostrem in v Sadinji vasi ostali brez glasu. Napad smo odložili z velikim vprašanjem — KDAJ? — saj so Nemci tako na vzhodnem delu kot z juga prek Snežnika, Kočevske in Gorjancev začeli veliko ofenzivo, ki se je raztegnila skoraj do konca novembra 1943. leta.

Bataljon je spričo tega moral zapustiti svoje položaje, hiteč novil nalogam nasproti, ki pa niso bile lahke, a vseeno junaško in uspešno izvršene. Iz te ofenzive je bataljon izšel le nekaj oslavljen, tako da je vseeno lahko nadaljeval svojo uspešno borbeno pot v akcijah za V. Lašče, Kočevje, v Gorskem Kotarju in na Notranjskem.

Vsega se naši preživeli borci papirničarji prav gotovo s ponosom spominjajo, z grenkobo pa se spominjamo tudi naših padlih borcev bataljona: Jurca Mirka, bratov Potočnik, Anžur Alojza, Jančičeve Vide, Vidgarjeve Marice, Brtosi Gvidota, Klemenc Franca, Svetek Avgusta, Kostjlovih Eme, Evgena ml. in Evgena st., Resnik Ivana, Godec Antona, Pogačar Jožeta in mnogih drugih, katerim smo se ob dnevu mrtvih poklonili z enominutnim molkom in počastili njihov spomin.

Franc Sotlar



Takšna je bila nemška postojanka Pečar; 13. oktobra 1943 jo je v enkratnem nočnem jurišu zavzel in jo upepelil 3. bataljon VIII. brigade Frana Levstika (v sklopu XVIII. divizije); komisar bataljona je bil tov. Vencelj, komandant pa tov. Franc Sotlar — PAVIJAN, naš krajan, ki se teh dogodkov živo spominja.

odsek, ki je imel svoj sedež v Šmartnem pri Litiji, postojanke pa v Podgradu, na Pečarju, v Besnici pri Teličarju, na Prežganju, Osredku in Javorju. Tako je ostalo vse do kapitulacije Italije septembra 1943, oziroma do partizanske ofenzive na celi črti — od ljubljanskega barja do Brežic, proti Savi in železniški progi Ljubljana—Zidani most—Zagreb.

V tej veliki, več kot dva meseca trajajoči ofenzivi, je sodelovala tudi 8. SNO brigada Frana Levstika, v katere sestavi je bil tudi 3. bataljon, okrepljen s top-havbico in minometalskim vođom srednjih minometov. Brigadi je bilo naloženo, da na območju ljubljanskega barja na Ižanski in Dolenjski cesti skrbi za obrambo pred morebitnimi izpadi nemških sil iz Ljubljane na naše osvobojeno ozemlje na Dolenjskem in Notranjskem. 3. bataljon te brigade, kateremu sem takrat poveljeval, pa je imel nalogo, delovati ofenzivno proti Savi in progi Zalog—Litija z izhodiščnih položajev Lipoglav—Teličar—Pečar.

Bataljon je na to območje prišel 26. septembra 1943, kjer se je okrepil s kakimi 100 fanti iz vasi Vevče, Zadvor, Sostro, Dobrunje, Kašelj, Slape, Polje, Zalog in drugih. Med novimi borci je bilo tudi več fantov — delavcev Papirnice Vevče. V bataljonu je bilo tudi sicer nekaj starih partizanov iz Vevč, Sostra, Zadvora, Zg. Kašlja in iz Zaloga.

Čeprav takoj po prihodu na ta bojni sektor ni bilo večjih spopadov s sovražnikom, je bataljon s svojimi izvidnicami poskrbel za vpogled nad točno razporeditvijo in številom sovražnikovih sil na demarkacijski črti in na vzhodnem delu Ljubljane; 7. oktobra tistega leta je prešel v odločno ofenzivo.

Še isti dan so bataljonske enote zavzele nemško postojanko na kmetiji Teličar nad Javorom in zasedle greben med Teličarjem in Blaževim hribom nad Pečarjem, porušile žične ovire in razmini-

njem so vznemirjali našo posadko, ki pa se, sicer budna, ni preveč sekirala za žvižganje nemških krogel nad glavami borcev.

In če rečemo, da je bil Teličar, kot dominanten vrh, ključ položajev na tem sektorju fronte 3. bataljona, potem lahko trdimo, da so bila tedaj odprta vrata za nadaljnji prodor k Savi in drugim postojankam nemških obmejnih straž. In res, bataljon je nadaljeval svojo ofenzivo. V noči iz 12. na 13. oktober je, v enkratnem nočnem jurišu ob podpori lastnih minometalcev in top-havbice, zavzel postojanko Pečar, ki je stala na platoju svojih ostankov nad posestvom Pečar, kjer se vsako leto za 1. maj, delavski praznik, zbero večški papirničarji, brez občutka, da so tod nekdanji njihovi tovariši in sodelavci ne-sebično bili boj s sovražnikom za osvoboditev dežele, osvoboditev dela, za boljši danes in jutri.

Kot rečeno, postojanka je bila na mah zavzeta, nekaj Nemcev se je razpršilo, nekaj pa jih je za vedno ostalo v pepelu zgorele obmejne karavle. Bataljon je tu zasegel precej plena: orožje, municijo, obleke in hrano. Tega je bilo kar za nekaj vozov. Po plenu (orožju in uniformah) sodeč, so tisti Nemci, ki so se uspeli izvleči iz ognja partizanskega orožja, to storili samo v spodnjem perilu. Lepa slika, ko so le-ti, »hrabri, nepremagljivi Nemci« prišli v stik s svojimi sorojaki v Besnici in v Podgradu. Začudenja, sramote, smeja in groze ni bilo ne konca ne kraja.

Že čez tri dni po zavzetju postojanke Pečar se je bataljon napotil proti postojanki Prežganje, ki je bila s kakimi tridesetimi nemškimi obmejnimi stražarji nastanjena v prežganjskem »farovžu«. Napad smo začeli, ko je padel mrak 15. oktobra in še v isti noči delo dokončali. Nemci so spričo trdnega, iz kamnja grajenega župnišča in močno utrjenih okopov, v začetku nudili močan odpor, toda zaman. Svojo top-hav-

Od drevesa do hlodov — pol minute

Švedska firma Volvo je izdelala stroj za gozdarska dela, ki nima para na svetu: v 30 sekundah oklesti, podere in razžaga drevo ki meri 15 do 58 centimetrov v premeru!

Vse delo opravlja en sam delavec, ki sedi v kabini težkega traktorja; le-ta je tako trdna, da prenese tudi udarec najdebelejšega debla.

Na koncu 10,5 m dolge ročice, ki jo upravlja hidravlika, sta motorna žaga in sekira. Grabilec najprej prime deblo, žaga ga prereže, da ostane le še 8 cm lesa potem pa delo dokonča strojna sekira; ta kar sama podira tanjša drevesa. Deblo potem ročica prenese na traktor, kjer poteka razžagovanje po dolžini.

Velika mokra vaja

V okviru TEDNA POŽARNE VARNOSTI je naše Industrijsko gasilsko društvo 30. oktobra pripravilo še eno večjo preizkušnjo in sicer »VELIKO MOKRO VAJO« v naši delovni organizaciji, ki je bila usmerjena na stavbo premaznega oddelka.

Pri vaji so sodelovala tudi sosednja gasilska društva: Sostro, Slape, Zg. Kašelj in seveda vsi »domači« gasilci.

»Ognjeni zublji« so bili uničeni v rekordnem času. Vsa čast iz-

vrstno hitrim gasilcem, na katere ob resnični nevarnosti lahko v polni meri računamo, čeprav je seveda najbolje, da jih opazujemo le na vajah. Ko sirena naznanja nevarnost požara, nihče od njih ne misli na nič drugega, kot na to kako bo najhitreje priskočil na pomoč in to seveda ob vsakem času. Za požrtvovanje se jim toplo zahvaljujemo. Vajo smo delno ujeli tudi v fotografski objektivi.

V. B.



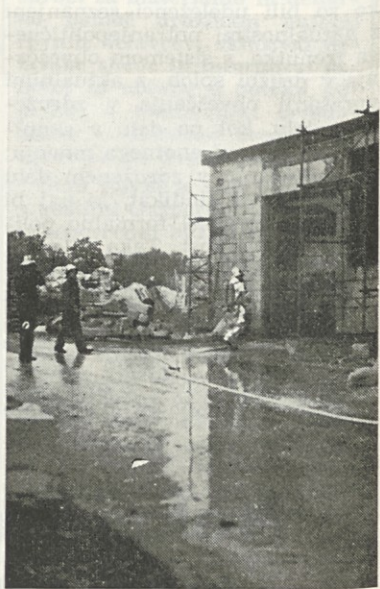
Pravi gasilski posnetek sodelujočih na vaji: člani prostovoljnih gasilskih društev Sostro, Kašelj in Slape ter člani IGD Papirnice Vevče



Naši gasilci so vodno črpalko kar najhitreje odnesli do črpaljšča ob Ljubljani



... in močan curek vode je pomiril plamen na stavbi premaza



Gašenje v sami zgradbi je v ognju možno le z zaščitno obleko



Zal pa naši tovarniški gasilci ne premorejo niti ene ognjevarne obleke in papir še kako rad zagori ob najmanjši nepazljivosti — tudi v zaprtem prostoru. Morda bi ob tej ugotovitvi le malo razmislili... Tale aluminijski gasilec pa je član Prostovoljnega gasilskega društva Slape



Prešernova družba sporoča

V prejšnji številki glasila NAŠE DELO smo objavili letošnjo izdajo redne letne zbirke Prešernove družbe in zbirke romanov iz tujih književnosti LJUDSKA KNJIGA. Naj ponovim samo to, da 5 broširanih knjig letošnje redne zbirke stane samo 190 dinarjev, oziroma vezanih v platno 240 dinarjev. Knjige v zbirki LJUDSKA KNJIGA so vezane, vseh šest pa stane samo 440 dinarjev. Knjige, ki so letos že izšle, so pri bralcih in kritikih natele na ugoden odmev.

Prešernova družba sporoča, da ima na razpolago tudi še posamezne knjige od izdaj preteklih let in sicer:

Domače knjige:

	Cena din za broširano — vezano	
J. Šircelj — ŽIVA AFRIKA	25	35
M. Ogrin — VZHODNI VETER	50	—
M. Kranjec — ČRNI NASMEH	—	70
B. Režek — CESTA NA MEJO	40	60
Jurčič—Kersnik — ROKOVNJAČI	40	60
J. Kislinger — DEBELE ZGODBE	—	—
PETRA FULEZA	35	70

Priročniki (veliki format)

C. Jeglič — MED LJUDMI IN RASTLINJEM	80	120
Dr. D. Cernelč — ALERGIJA	—	100
Prešernov koledar 1979	30	—
Prešernov koledar 1980	55	—

Prevodi iz jugoslovanskih književnosti:

M. Lalić — PRVI SNEG	60	100
D. Sušič — ZALEZOVALCI	—	100

Prevodi iz tujih književnosti:

M. Kolesnikov — ATOMSKO MESTO	35	50
L. P. Hartley — NAJEMNIK	30	45
S. Lenz — MESTNE GOVORICE	35	60
N. Shute — CAROBNI PISKAC	25	35
J. Baladvin — PESEM ČRNSKE ULICE	35	50
A. R. Bastos — SIN ČLOVEKOV	—	80
C. Forbes — KLATEŽ V OKLEPU	—	100
N. Lorient — KRIK	—	70
K. Hamsun — POTEPUHI	—	125
A. White — PODNEBJE UPORA	40	60
V. B. Ibanes — MRTVI UKAZUJEJO	—	100
J. Steinbeck — SLADKI CETRTEK	—	120
F. Yerby — SARACENSKO BODALO	—	150
R. Rolland — MIKLAVŽ BREUGNON	80	120

Na razpolago je tudi še četrta izdaja Poezij dr. Franceta Prešerna, broširana za 80 dinarjev in vezana za 120 dinarjev. Izšel je tudi ponatis knjige Franca Šetince — MISEL IN DELO EDVARDA KARDELJA, katere cena — vezane v platno — je 140 dinarjev. Tudi značke dr. Franceta Prešerna še imajo; bronasto lahko dobite za 10 dinarjev, komplet (bronasta, srebrna in zlata) pa za 35 dinarjev. Slike dr. Franceta Prešerna (B. Jakac) v velikosti 35 x 37 cm na trdem, gladkem belem kartonu so po 50 dinarjev. Barvna razglednica dr. Franceta Prešerna (Goldenstein) pa stane 4 dinarje, plakat Ivana Cankarja v velikosti 48,5 x 70,5 cm pa stane 30 dinarjev.

Poleg tega razpolaga Prešernova družba tudi še z barvnimi reprodukcijami slovenskih slikarjev:

Avtor in naslov:

	Format:
F. Mihelič — PARTIZANSKA KOLONA	29 × 42 cm
J. Vesel — JUŽINA	29,5 × 42 cm
R. Jakopič — MED BORI	24 × 34 cm
G. A. Kos — BELE ROŽE	23,5 × 33,5 cm
R. Debenjak — KRAŠKI MOTIV	20 × 27 cm
R. Jakopič — OB GRADAŠČICI	20 × 27 cm
F. Pavlovec — ZIMA V BOHINJU	29,5 × 42 cm
J. Grohar — CVETOČA JABLANA	35 × 50 cm
J. Grohar — MACESEN	29 × 42 cm
L. Janša — GORSKA POKRAJINA	35 × 50 cm
M. Jama — BLEDE OB VEČERU	35 × 50 cm

Cena vsake reprodukcije je 30 dinarjev.

Nekatere teh reprodukcij si lahko ogledate pri poverjeniku Prešernove družbe Stanetu Babniku, kjer jih lahko tudi naročite kakor tudi vse ostalo, s čimer razpolaga ali pa bo še izdala Prešernova družba. Še vedno lahko naročite letošnjo izdajo zbirke, kot je Redna letna zbirka Prešernove družbe in zbirka romanov LJUDSKA KNJIGA ter mesečno revijo OBZORNIK.

S. B.

Za varnost pri delu — poučevanje in nasveti na delovnem mestu

Nesreče se ne dogajajo; nesreče povzročamo. Vzroke zanje lahko podelimo na stanja, ki so v nasprotju z varnostjo in obnašanjem pri delu. Če se hočemo uspešno obvarovati pred nesrečami, moramo stanja, ki nasprotujejo varnosti, preurediti s pomočjo varnostne tehnike. To dosežemo s primernim načrtovanjem in ureditvijo obratov, delovnih prostorov in delovnih postopkov. Varnostna tehnika pa pride do izraza le, če se zaposleni, ki jim tehnika in predpisi služijo, držijo pravil dela in delovnih navad, ki jih varnostna oprema zahteva — skratka: da se obnašajo varnemu delu primerno.

Nesrečam in poklicnim boleznim se lahko izognemo, če sta usklajena varnostna tehnika in naše ravnanje pri delu. Ko že izčrpamo vse možnosti varnostne tehnike, pa seveda pride v poštev nadaljnja krepitev varnostne za-vesti pri delu.

Zakaj imamo delavci odpor proti varnostnim ukrepom?

— ker za nevarnost ne vemo,
— ker nočemo drugače (varno) delati,

— ker varno delati ne znamo.

Ne vedeti se pravi, da delavci ne poznajo dovolj nevarnosti na delovnih mestih in moramo biti zato o varnem načinu dela poučeni.

Ne hoteti pomeni, da delavci nagibov in pogojev za varno delo ne priznamo. Motivacija za to obstoja tudi v uspešnem poučevanju.

Ne moči pa se pravi, da delavci zaradi telesnih in psihičnih okoliščin nekega dela na zahtevani način ne morejo opravljati. Taki delavci morajo biti pač prestavljeni na drugo, njim primer- no delovno mesto.

Nastaja vprašanje, kdo in kdaj mora biti poučen, kdo naj poučevanje vodi in kako naj to poučevanje izgleda.

Predpisi

Ni odvisno od volje delovne organizacije in njenih vodilnih delavcev, če delavce poučujejo ali ne. Po celi vrsti predpisov je to njihova obveznost. Npr. pravilniki o varnosti, o požarni varnosti, zakon, ki se s tem ukvarja, pravilnik o dvigalih, o varnosti pri delu z električnim tokom, nevarne kemikalije itd. Predpisane so kontrole delovnih sredstev, periodični preizkusi znanja in podobno. Poučen mora biti vsak delavec, ki je pri svojem delu izpostavljen nevarnostim in to pred pričetkom dela. Prav novinec v obratu ali na drugih delovnih mestih je posebno ogrožen, kot kažejo statistike obratnih nezgod in nesreč. Zatorej je prvo in takojšnje poučevanje posebno važno, ker se novinec pri novem delu šele začne učiti in privajati ter pridobivati navade, neodvisno od tega, ali so ga posebej poučili ali ne. Dobro navade pa nastajajo le ob dobrem poučevanju. Zaradi tega je delovna varnost cilj delovne organizacije. Problem nastaja včasih pri ljudeh

drugačne mentalitete, z manj občutka za lastno varno delo in delo drugih. Tudi jezikovne razlike so lahko resna ovira pri poučevanju varnosti pri delu.

Kdo in kako naj bi poučeval?

Predpisi obvezujejo delovno organizacijo, da poučevanje izpelje. Pri tem se najprej oslanja na predelavce, mojstre in vodje oddelkov, ki se morajo obvezati, da bodo svoje delovne tovariše varno pripeljali skozi vsa nevarna mesta pri stroju, nakladališčih in drugih delovnih področjih. Oni so tudi nosilci varnosti na vseh delovnih področjih, ki jih obsega delovnišče oz. oddelk. Strokovna služba je le nekaj kontrolni in svetovni organ, ki pa je obvezen dajati vso strokovno pomoč, bodisi v obliki navodil, poučevanja ali direktnega izvajanja. Delovna organizacija daje tudi pomoč pri izbiri metod poučevanja in uvajanja.

Kakšen je cilj poučevanja?

Cilj poučevanja mora biti v tem, da informira delavce:

— da se delovna organizacija trudi vse obvarovati pred nesrečami;

— da do nesreč pri delu sicer lahko pride, delavci pa imajo možnost, da se jim izognejo;

— da so delovna mesta toliko varna, kolikor je možno in da so potrebna zaščitna sredstva na razpolago;

— da je delovna organizacija pripravljena pokreniti vse za izboljšanje dela in procesa;

— in da morajo delavci sami pomagati doseči kolikor je mogoče visok varnostni standard in ga tudi obdržati.

Že pri prvih korakih, ki jih delavec napravi v obratih delovne organizacije, ga je treba poučiti o splošnih stvareh, kot so:

— splošno o delovni organizaciji in bistvu varnosti v obratih;

— poklicni in drugi delavci, njihove naloge v obratu;

— oprema prve pomoči in ukrepanje pri nesrečah, preplahu, požaru in drugih naravnih katastrofah;

— navodila za splošne nevarnosti in specifični obratni predpisi;

— predaja in prevzem osebnih zaščitnih sredstev z navodili o uporabi in posledicah neuporabe.

Potem, ko novi delavec pride v oddelk, ga mora vodja oddelka ali mojster vzeti v varstvo, da mu lahko obrazloži, kar je nepoznanega in ga vključi v delovno ekipo. Poučevanje naj terja vse specialne probleme delovnega mesta, ali delovnega področja in naj obravnava:

— ravnanje z nevarnimi snovmi in za to primerna zaščitna sredstva;

— razlaga obratnih navodil, varnostnih predpisov in pravil, ki jih je treba upoštevati;

— smisel in namen stenskih napisov, ki predstavljajo prepovedi ali navodila;

— opozorila, kje so zasilni izhodi in gasilne naprave;

— pojasnjevanje o delih, kjer je treba nositi zaščitna sredstva.

Tudi, ko se je delavec z vsemi varnostnimi ukrepi seznanil, mora zanj še vedno nekdo skrbeti. Čeprav se je delno že navadil načina dela in spoznal nevarnosti pri delu, je še vedno treba, da ga nekdo nadzoruje in mu daje vedno nasvete ter ga popravlja ob morebitnem napačnem ravnanju. Tako se bo npr. vodja delavnic prepiral, če se pri brušenju uporabljajo varovalna očala, vodja dodelave bo kontroliral, če so varovalne letve pri rezalnih in gladilnih strojih pravilno nameščene in podobno. Če vsega tega ni, je prav primerna prilika, da delavca opomni in pouči.

Oblika poučevanja o varnem delu je zelo različna. Največkrat zadostujejo direktni nasveti in navodila na delovnem mestu. Včasih pa je stvar obsejnejša. Tedaj so potrebni daljši ali krajši seminarji, ki obravnavajo predmetno problematiko, kot npr. seminar o dvigalih, o delu z električnim tokom, o predpisih, ki zadevajo varnost in podobno.

Seveda pa je poučevanje o varnosti pri delu brez uspeha, če se sami delavci ne držijo pravil in navodil. Tedaj je odstotek nesreč pri delu vedno večji, izpad delovnega časa se stopnjuje in sposobnost ljudi za delo se bo zmanjšala.

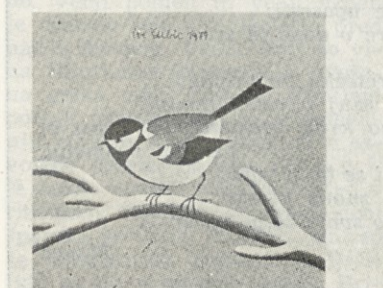
S. R.

Pomagajmo jim v pravičnem boju

Delovni ljudje in občani že vrsto let aktivno pomagamo narodu, ki bijejo pravičen boj za svojo nacionalno neodvisnost in osvoboditev izpod imperializma, kolonializma, rasizma, apartheida in vseh drugih oblik nacionalnega zatiranja in podrejanja. V ta namen so organizirane različne akcije in vsakoletna akcija je tudi akcija koordinacijskega odbora za pomoč narodnoosvobodilnim gibanjem in žrtvam imperialistične

agresije pri predsedstvu RK SZDL Slovenije, ki letos ponovno izdaja novoletne voščilnice z reprodukcijami del naših umetnikov; dohodek od prodaje voščilnic bo namenjen za pomoč narodnoosvobodilnim gibanjem.

Cena kompleta desetih voščilnic solidarnosti s pisemskimi ovojnici je 60 dinarjev. Voščilnice so v prodaji od 5. novembra dalje v dveh različnih kompletih.



Zaborav

Zagrljen tišino
prebirem prošlost;
igram se sivim valovima,
bacajući tamo u čoškove
koprene, što se lako vije.
Tako bih rado
zaborav,
samo da mogu,
kao tišina,
da lebdim prostorom nekim;
i slike,
slike prošlosti, bliske naviru;
zaborav,
zaborav tražim i ništa više;
sive se koprene viju.

Fehim Suljanović

Glasbeni večer

Četrtek, 23. oktobra; Kulturni dom Vevče, oziroma preddverje dvorane. Nekaj se dogaja. Mladina in še nekaj »mladih po srcu« čaka. Kaj čakajo, se vpraša marsikateri mimoidoči, ki ni opazil plakata s povabilom na poslušanje pesmi v izvedbi krajanke MAJDE KOČAR. Že dolgo je v sebi nosila željo, da svoje stvaritve predstavi širšem krogu, ne le prijateljem in štirim stenam. To ji je sedaj popolnoma uspelo.

Polmrak, prižgana sveča, šopki suhega poljskega in gozdnega cvetja, šumeče listje pod nogami, vonj po jeseni in kitara; domačnost in romantika. Prve so zazvevale ljudske pesmi: prekmurske, belokranjske in celo iz Režije. Nekatere znane, druge smo slišali prvič; ob spremljavi kitare in tudi brez nje. Vsaka pesem je bila v nekaj besedah predstavljena, ker bi bila sicer zaradi narečnega be-

sedila težko razumljiva. Tako smo se srečali in spoznali z nekaterimi pesmimi, ki so značilne za posamezno pokrajino.

V drugem delu je predstavila lastne pesmi. Ubrala je samosvoj stil. S pesmijo protestira, opozarja, razglablja. Njena besedila nas prisilijo k razmišljanju. V nekaterih je občutljiva, čustvena in nežna, ostra poredko. Kdaj pa kdaj je čutiti trohico humorja; pravzaprav smo pričakovali več satire in živahnosti. Nehote je imel marsikdo v mislih mnoge slovenske kantavtorje, ki nam s pesmijo in kitaro predočijo vsakdanje resnice iz življenja, zbadajo in se posmehujejo, obenem pa žanjejo med množicami vsesplošno odobravanje. Mogoče smo to stran glasbenega izražanja nekoliko pogrešali. Izoblikovanju besedila je avtorica posvetila več pozornosti kot glasbi, včasih je

dala domišljiji proste roke. Sicer pa je v pesmi tudi nemogoče mogoče. Dokaj akustičen prostor je pripomogel k temu, da ji je glas zvenel prijetno. Lahko bi ga še bolj izkoristila. Enako velja za kitaro, ki je več ali manj ubirala iste strune. Med seboj so si pesmi dokaj enakovredne. Pozorno spremljanje vsake besede je dokaz, da je za takšne oblike amaterizma veliko zanimanja, posebno med mladimi. Sodeč po zadovoljnih obrazih po končani prireditvi je bil večer uspešen.

To je lep poizkus k oživitvi tovrstnega kulturnega dogajanja na Vevčah. Vse priznanje gre Kočarjevi že zato, ker je zbrala toliko poguma in samozvesti, da je pripravila ta glasbeni večer ne da bi vedela, kolikšen bo odziv publike. Tako je zaorala prvo brazdo, upajmo plodno.

Mika

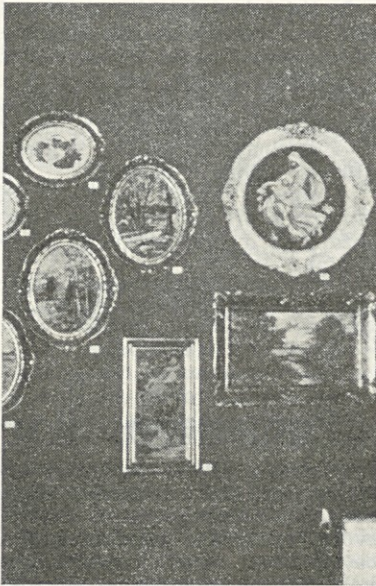
V mrzlih dneh — topli gobelini



Posnetek z otvoritve razstave, na kateri smo vse dneve srečevali zopet našega »starega« znanca — vodiča po razstavi — tovariša Feliksa Videgarja (na skrajni desni)



Tovarišica Milena Sotlar v strokovnem pomenku s tovarišem Tonetom Trtnikom, ki je tudi vnet izdelovalec gobelinov, žal pa tokrat na razstavi s svojimi izdelki ni sodeloval; bo pa na prihodnji, je obljubil



Detajl z razstave

Z razstavo GOBELINOV, katere otvoritev je bila 12. novembra, je likovna sekcija pri kulturni komisiji konference osnovnih organizacij zveze sindikat Papirnice Vevče ponovno potrdila, da trdno vztraja pri svojem začrtanem delu in to ne samo pri delu umetniškega udejstvovanja, pač pa tudi pri organizaciji predstavitev drugih dejavnosti. Vse nas, ki se kakorkoli posvečamo kulturnemu udejstvovanju, veseli, da je na Vevčah storjen še en korak dalje, saj se tovrstnih predstavitev ne spominjamo. Pa vendar vemo, da je izdelovanje gobelinov — ročno tkanje stenskih slik raznih figuralnih vzorcev in prelivajočih se barv — tudi umetnost. In ta umetnost ročnega dela terja ogromno časa, ničkoliko vbojdljajev igle in niti, dobrega opazovanja in fantazije. Umetnost je povezati slikarjevo podobo z barvnimi nitmi v popolno sliko. In s tem delom umetniškega izražanja se tudi na Vevčah ukvarjajo posamezniki. Hvaležni smo tovarišicam Vidi Grum, Mariji Habič, Hildi Haložan, Mariji Miklavž, Nadi Prusnik, Mileni Sotlar, Lidiji Popovič in tovarišu Petru Štamcarju, da so se povabili likovne sekcije odzvati in svoje stvaritve predstavili v prijetno presenečenje in veselje vseh, ki smo si jih ogledali. Upamo, da tovrstna razstava ne bo osamljena in da se bo na prihodnji predstavilo še večje število izdelovalcev gobelinov, ki so nam v teh mrzlih dneh ob pogledu na njihove stvaritve pričarali toploto barv in harmonije.

Z. N.

Čemu se lahko smejemo

Ponekod tudi žigosne ure niso dovolj. Bolj uporabni bi bili kravji zvonci; potem bi vsaj vedeli kdo med delom spi.

- Kaj delaš?
- Nič.
- Pa se ti to splača?
- Ne, je prevelika konkurenca.

Žalujocha soproga

»Ko bom umrl,« je rekel bogataš mladi ženi, »želim, da se znova poročim.«

»Ne govori o tem!« ga je rotala. Toda mož je nadaljeval: »On naj tudi podeduje vse moje obleke, da bo videti odličen, ko te bo kam pospremil.«

»Prosim, nehaj!« je zajokala. »To sploh ni mogoče...«

»Pa zakaj ne?« je vprašal mož ves osupel.

»Ker mu tvoje obleke sploh niso prav!« je izjavila obupano ljubeča soproga.



Naš sodelavec Ivan Miklavčič prizadevno in marljivo opravlja vsa potrebna dela v Športnem parku SLAVIJA na Vevčah. Pravi da po rednem delu v tovarni velikokrat hiti na igrišče, da ga pripravi za razna tekmovanja.

Zal je takih ljudi, ki bi v prostem času kaj postorili tudi za potrebe krajanov in širše družbene skupnosti, vse manj



Rezervni vojaški starešine si s predsednikom ZZB tovarišem Francem Cerkom ogledujejo geografske točke, kjer jih čaka naloga s področja vojaških veščin



Mladinci krajevne skupnosti Vevče-Zg. Kašelj so se — čeprav v manjšem številu — udeležili pohoda in vaj, ki so se zaključile s streljanjem v športnem parku SLAVIJA. Vse prisotne sta pozdravila tovariš Matiček in tovariš Cerk, podeljena pa so bila tudi skromna priznanja



No, takole je: če ne gre drugače, morajo potrebna dela opraviti naši zaslužni veterani. Tovariš Viki Škrjanec opravlja ob pomoči svoje družinske tovarišice vsa dela in naloge, ki so potrebne za pripravo in potek streljanja, na koncu pa ju čaka tudi delo z zbiranjem doseženih krogov

Viki je pri svojem delu zelo vešč in natančen. Ima pa pripombo na temperaturo v prostoru, kjer to delo opravlja, ker je malo prenizka

(foto: Ciril Zupančič)

Bil je čas poletnih rož in trepetajočih zvezd; oblaki temni so se razgrnili v svetel dan, blažen bodi naj ta čas poletnih dni in večno naj gore njegove luči; čakanje dolgo neučakano naj spremeni v topel se pozdrav upanje v resničnost. Ječanje trav zelenih, valov šumečih in oči upadlih alocira naj se v prostrani svet prijateljstva, ljubezni; naj zaplahutajo široka krila albatrosov v nedosegljivo višino, enakost vseh ljudi in vseh stvari naj ponese s svojim širnim letom. Zdaj kmalu sanje zbledele bodo tja za obzorje, upanje postalo zgolj boleč spomin. Minil je kratki čas poletnih dni, čeprav je zunaj še poletje. Rana srca sedaj zeva na mlademu telesu, hudo boli, a sveča življenja noče ugasniti; anestezijska prodira skozi tanke pore v dušo in srce, resničnost v onostranstvo. Anulacija preteklosti, spomina pretežno bo breme..., lepo bo potem brez čustev, brez sanj v večni temini, elegija otožnosti edinole širila bo krila brezizraznim očem in topemu nasmehu, nektar nekdanj rdečih ustn izgubil se bo v temi, kipar življenjskih form začel bo znova klesati, abraziv mogočnega morja zapel bo svojo dolgo pesem...

Manca

Šport in rekreacija

Rekreacija v telovadnicah

V začetku meseca oktobra so se pričele ure rekreacije v telovadnicah okoliških osnovnih šol. Vadba poteka trikrat tedensko, oziroma 4 × po 2 uri, od tega je 2 uri vadbe namenjeno izključno zaposlenim ženam iz naše delovne organizacije. Obisk je razmeroma dober, saj je bilo na rekreativnih urah do 11. novembra 312 obiskovalcev ali 17 povprečno na telovadnico ob enkratnem obisku. Najbolj obiskane so ure nogometa vendar tudi drugje zanimanje raste, tako se je npr. prvič vadbe za žene udeležila le ena naša de-

lavka, sedaj pa redno obiskuje trim kabinet več kot 10 rekreativ. Strokovno vodena vadba poteka v trim kabinetu in v telovadnici OŠ Leopold Maček vsako sredo od 20. do 22. ure, kjer pol vadbe namenimo pridobivanju splošne telesne pripravljenosti, preostanek pa igram z žogo, največkrat odbojki.

Ure rekreacije v sedanji obliki bodo potekale do pomladi, zato vabimo k sodelovanju tudi tiste, ki se vadbe še niso udeleževali.

Zimske športne igre

Obveščamo vse ljubitelje smučanja in teka na smučeh, da bomo v letošnji sezoni priredili zimske športne igre za delavke in delavce Papirnice Vevče. Igre bodo na Trebeljevem predvidoma v mesecu februarju, odvisno od snežnih razmer. Tekmovali bomo v veleslalomu v ženski in moški konkurenci in v teku na smučeh. V primeru, da se bo prijavilo več interesentov tudi za sankanje in otrok za veleslalom, bomo tekmovanje razširili tudi za ti dve kategoriji.

S tem obvestilom želimo pravočasno opozoriti vse, ki se bodo prijavili za tekmovanje, da se prično že sedaj kondicijsko pripravljati. Kje. Tečete lahko na tekaški progi pod Urhom ali na Trebeljevem, smučali pa boste najceneje na okoliških hribih, kjer ni vlečnic, vendar vam bo hoja navkreber še kako dobro dela in koristila.

Obvestiti želimo tudi morebitne interese, da je za tri tečaje smučanja v Kranjski gori še nekaj prostih mest. Informacije dobite pri referentu za rekreacijo.

Smučarski sejem

Komisija za šport in rekreacijo je v začetku meseca novembra v avli kulturnega doma Vevče organizirala sejem rabljene smučarske opreme, prvega take vrste v naši delovni organizaciji in krajevni skupnosti. Sejem je uspel, saj so številni ugodno prodali, drugi pa poceni kupili drsalke, smuči, čevlje itd. Prav zaradi tega smo se odločili, da bomo take sejme še organizirali, vendar v primernejšem času in po možnosti dvodnevno. S kritiko, oceno in nasveti se obrnite na referenta za rekreacijo.

Srečo Andrej

Rešitev ugank

Kombinirana izpolnjevanja — od A do C: 1. opera, 2. Vevče, 3. Krško, 4. zgaga, 5. Faust, 6. Emona, 7. Večer, 8. vnema, 9. stava — od B do D: 1. razklop, 2. četrtak, 3. Korotan, 4. garmond, 5. stokalo, 6. naprava, 7. erotika, 8. mahorka, 9. varnost — od E do F: 1. opica, 2. eksil, 3. aneks, 4. Ndola, 5. lopov, 6. Vaasa, 7. kasta, 8. Kanin, 9. stolp. **Stolpci:** pergament, kromokarton, ciklostil.

Lažni posetnici: holandski mlinar, snemalac lesovine.

V oddelek za informiranje smo prejeli 26 rešitev »Kombinirane izpolnjevanke« in 23 rešitev »Lažnih posetnic«.

Zreč je bil naklonjen:

TRAJKOVIČ NADI, LOVEC HELENI, ŠPUNT MILICI, AVBELJ IVOTU in JOZELJ ANTONU in jim za pravilno rešene izpolnjevanke dodelil po 50,00 din.

KOGEJ MITJA, VOLF MILA, DIMNIK MAKSA, JOZELJ ANTON in ŠUBELJ MARIJA pa prejmejo za pravilno rešeni posetnici po 30,00 din.

Čestitamo

Rešitve praznične križanke pošljite do 10. decembra v oddelek za informiranje. Reševalce pravilno izpolnjenih križank bomo izžrebali in podelili nagrade:

1. nagrada — 150,00
2. nagradi po 100,00 din
3. nagrade po 50,00 din

Veliko užitka pri reševanju in vso srečo pri žrebu vam želimo!

KADROVSKA SLUŽBA POROČA

ZA MESEC OKTOBER

Prišli:

Trkov Vida — pripravnik
Lenart Zmaga — sam. referent-izvoz
Oven Ivan — pripravnik
Morela Janez — pom. vodje zav. stroja formatov
Rizvič Hakija — pospravljalac izmeta
Jovanović Radmila — snažilka
Rink Tomaž — električar
Veselič Goran — I. pom. prem. stroja

Suman Veselko — pospravljalac izmeta
Marković Miodrag — pospravljalac izmeta
Novak Andrej — pripravnik
Jusić Rasim — nakladalec papirja
Prepeluh Helena — sam. referent-izvoz
Babović Vukmir — pospravljalac izmeta
Jakovljević Dragoljub — pomožni delavec
Milić Momčilo — nakladalec papirja

Odšli:

Cuzak Jože — pom. vodje tisk. stroja
Penca Marjan — pripravnik — v JLA
Stembal Ludvik — I. pom. pap. stroja
Mumlek Borislav — obratni laborant — v JLA
Halilčević Hašim — pospravljalac izmeta
Hadžić Muhamed — manipulant — v JLA
Jović Dragomir — vodja preč. rezal. stroja
Horvat Ivan — čistilec lesa
Šubelj Marjan — pom. delavec-pomilavalec posode
Skrjanc Franc — predelavec v strojni dodel. — upokojen

Rodili so se:

Jevnikar Marjanu hči Simona
Cofek Mijotu hči Gabrijela
CESTITAMO!
V mesecu septembru so se rodili:
Cerar Milanu hči Spela
Hudobivnik Bojanu hči Nina
CESTITAMO!



Tovariš IVČE LEBEN se je srečal z Abrahamom. In ko so mu prišli za življenjski jubilej čestitati v nabavni oddelek sodelavci, jih je bilo toliko, da vseh sploh nismo mogli zajeti v objektiv. Čestitkam se pridružuje tudi uredništvo Našega dela!

O žlahtni kapljici — vinu od začetka do danes

Slovenci radi praznujemo in se veselimo. Razne priložnosti so za to: rojstva, osebni prazniki, letni prazniki, poslovni in drugi uspehi, poroke in nenazadnje tudi smrt.

Ob takih prilikah popijemo kozareček ali več dobrega vina.

Praznujemo tudi vsako leto v novembru Martinovo, ko iz mošta nastaja pravo vino. Najbrž se ob tem še nikoli nismo vprašali, kako dolgo ljudje že poznajo vino in kako je bilo z vinom nekdaj...

Izvor vinogradniške kulture ni natančno znan; domnevno se je začela razvijati v 4. tisočletju pred našim štetjem v Južnem Kavkazu, vendar se je popolnoma razvila v 3. tisočletju v Mezopotamiji, Palestini in stari Grčiji. Kot je v nekem novosumerijskem besedilu razpoznavno, so vinsko trto v Mezopotamiji vzgajali na namakalnih terasah, poznejši viri pa že poročajo o vinogradih z do 2900 trtami. Tu, kakor tudi v Palestini, so trte privezovali na debela drevesa, kasneje pa so jim tudi že napravili lesene opore. Poročila prve kraljeve dinastije pa dajo vedeti, da so Egiptčani že delali brajde v obliki lokov v večini kraljevih vinogradov. Posebno znani so bili vinogradi Djasov (3. dinastija okoli 1. 2700 pred našim štetjem) v Nilovi delti. Vinom iz teh vinogradov so že dali zvenceča imena kot: »Prvi na nebu«, »Duša Egipta« itd.

Iz egiptčanskih podatkov starega kraljestva smo o pridobivanju vina dobro poučeni. Po trgatvi, ki so jo spremljali pesem in plesi mož, žena in otrok, so stresali grozdje v velike kadi iz lesa ali kamna in ga z nogami izhodili. Že v 3. tisočletju so uporabljali plateno stiskalnico in jo z dvema palicama ožemali. Grozdni sok so shranili v hladnih kletih, da bi tu prišlo do počasnega vrenja. Po vrenju so vino na platnu precedili in z njim napolnili posode iz keramike, jih dobro zamašili in še zadelali s smolo ter zapečatili. Pečati so imeli podatke o izvoru vina z imenom kletarja. Posode z vinom, zavite v slamo, so shranjevali v posebnih skladiščih. Praviloma so vino vedno pili mešano z vodo in tudi mešanje različnih vin je bilo znano. Ob raznih ljudskih praznikih, ki jih je predpisoval tempelj, so spili velike količine vina, tako da so taka praznovanja postala znana daleč naokoli prav zaradi velike sproščenosti.

Sajenje in gojitev vinske trte se je v prvi polovici zadnjega tisočletja razvila posebno v Grčiji v gospodarsko zelo važno vejo. To potrjujejo podatki iz kretsko-mikenske dobe. Po verskem izročilu starih Grkov je vino za Grke kot darilo napravil bog Dionizij — bog vina.

Za časa Homerja je bilo vino najljubša pijača Grkov. Tudi oni so pili mešanega z vodo. Pitje čistega vina je veljalo za barbarščino. Z grško kolonizacijo pa se je vinogradništvo razširilo v daljna področja starega sveta. Tako je okoli leta 600 p. n. š. našlo pot v Massilio — današnji Marseille, potem navzgor ob reki Rhône v keltsko Srednjo Evropo. Od tam se je prav na posodah z vinom upodobljen razširil keltski umetnostni slog.

Grki so puščali vinsko trto rasti ob zemlji, torej jo niso vezali na kole ali lese. Vinske gorice so 2- do 3-krat letno obrezali, spomladi pa so vinsko trto razredčili med listi in mladikami, da je sonce lažje doseglo cvetove in grozdje. Povečini je bilo to delo žensk. Uvod v septembrsko trgatve je bila velika slovesnost s praznovanjem. Potrgano grozdje so nosili k stiskalnicam, v katerih so grozdje pohodili. Kar ni odtoklo v posodo so stisnili s pomočjo lanenega prta ali z gredasto stiskalnico. Ob delovanju vzvoda stiskalne grede, ki je bila obložena s težkimi kamni, so grozdje dodobra iztisnili. Mošt so v velikih posodah (Pithor) pripravili za vrenje. Dodajali so mu različne smole, ki so bile tipične za odišavljanje grškega vina in pridobitev posebnega okusa.

Po 6-mesečnem vrenju je bilo vino zrelo. Za prodajo in transport so napolnili živalske kože (mehove) in značilne grške amfore. Roče in ilovnate zamaške amfor so oskrbeli s posebnimi žigi, kjer so bili podatki o izvoru vina, kvaliteti in letnici.

V starem Rimu na ozemlju današnje Italije, je bilo vinogradništvo nekaj stoletij zelo skromno. Večji pomen in večji vzpon je doseglo šele v 2. stoletju pred našim štetjem. Vedno bolj so vina Rimljanov izpodirala uvožena grška vina. Zato so Rimljani postali intenzivnejši v pridelovanju vina in so ga razširjali v osvojene dežele. Že leta 197 p. n. š. je začelo cveteti vinogradništvo v rimskem imperiju — priključeni španski provinci. Njihova vina so že konkurirala rimskemu. Pošiljali so jih v tedanjo Galijo, Bri-

tanijo in Germanijo. Največjo priljubljenost pa je našlo vino pri srednjeevropskih keltskih narodih. Potem, ko je Cezar osvojil Galijo, je tam nastalo samostojno vinogradništvo. Centri te kulture pa so nastali ob zgornjem Renu in na področju današnje pokrajine Mosel. V vseh teh, danes zelo vinorodnih pokrajinah, so našli sledove tedanje vinogradniške kulture, razne reliefe vinskih trgovcev, reliefe rečnih ladij za prevoz vina, razne napise in orodje ter nože, ki so jih rabili v zvezi z obdelovanjem vinske trte.

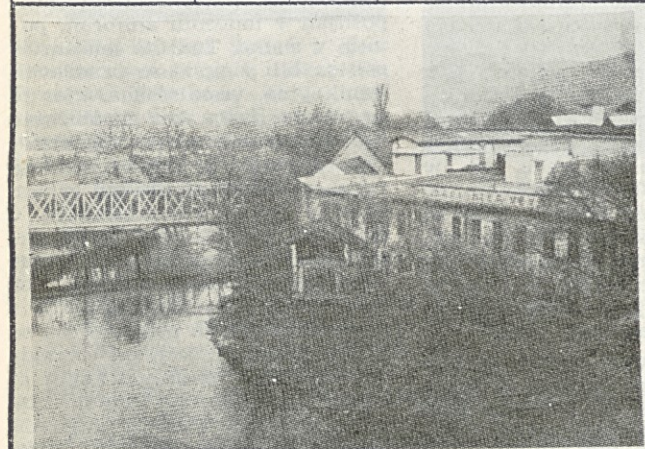
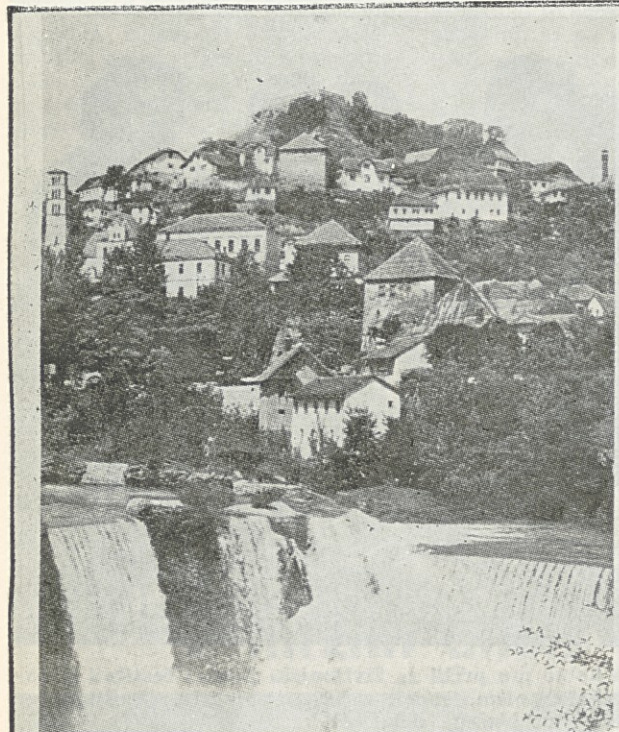
Rimljani so z veliko skrbjo in previdnostjo izbirali primerna tla za pridelovanje vina. Kmečki pisatelji (Cato 234—149 p. n. š. in Plinius starejši 23—79 po n. št.) lepo opisujejo metode in spoznavanja pri gojenju vinske trte. Drugače kot Grki so Rimljani trto že privezovali, napravljali špalirje in latnike. Po trgatvi so grozdje stiskali, ga precedili na kovinskih ali lončenih sitih in imeli že lesene sode, v katerih je vino zorelo. Izdelavo lesenih sodov so Rimljani prevzeli od Kelto, vino pa so še vedno razpošiljali v lončenih amforah, povitih v slamo. Tudi na teh amforah so bili žigi, ki so označevali letnik vina, vrsto terena, kjer je trta rasla, vrsto vina in običajno tudi ime viničarja oz. kletarja.

Poraba vina je bila v celotnem rimskem imperiju izredno velika, zato je imelo vinogradništvo v celotnem gospodarstvu velik delež. Znali so tudi že vino »oplemeniti« s pomočjo mešanja več vrst vina, z različnimi dodatki, s prekajevanjem in podobno. Da so bili gostilničarji že tedaj »iznajdljivi«, pričajo ohranjeni kelhi in druge vinske posode ter napisi na njih, kot npr. PARCE AQUAM ADIC MEUXI — varčuj z vodo, naliž nerazredčenega!

Med selitvijo narodov so mnoge kulture vinogradništva v tedanji Evropi propadle, vendar se je znanje ohranilo. Na podlagi tega znanja so pozneje vinogradniška področja in predelavo vina obnovili. Obnavljanje je pospešil zlasti prodor krščanstva, ker so v njihovih obredih potrebovali dosti vina. Obnovitev pa so po selitvi narodov krepko podpirali tudi Germani. Od tedaj naprej je ta poljedelska kultura prehajala v vedno višjo stopnjo do današnjih izsledkov in znanj, ki so vidno rasla, posebno v zadnjih desetletjih današnjega časa.

S. R.

Nagradna križanka

[illegible]